

Павло Богацький

„Кобзар“ Т. Шевченка

за сто років: 1840—1940

До історії критичного видання його. Бібліографічний показник літератури
цього питання

1993
2006
2012

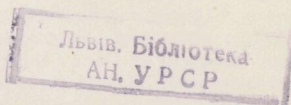
Т. С. 1

*

Українська Книгознавча Бібліотека

12.

Павло Богацький

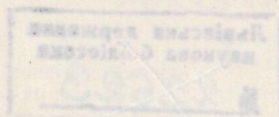
„Кобзар“ Т. Шевченка

за сто років: 1840—1940

До історії критичного видання його. Бібліографічний покажчик літератури цього питання

Аннотування

1931/1932

Число: 5

Львів — Краків 1942

8(с)У. 1917 (092 Мелр.) (048)

Відбитка з „Української Книги“ IV.
„У століття Шевченкового Кобзаря“

Накладом „Українського Видавництва“, Краків, Райхсштрассе 34, II.
Друк: »Нова Друкарня Денникова« під нак. упр. Краків, Ожешкової 7.
Verlag: »Ukrainischer Verlag« G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. II.
Druck: »Neue Zeitungsdruckerei“, Tr. Verw., Krakau, Orzeszkowag. 7.

ВСТУПНІ УВАГИ

Поставивши своїм завданням написати „Історію критичного видання „Кобзаря” Т. Шевченка, ми від р. 1923-го почали призибувати потрібний до того матеріал. Вже в 1925 році ми вмістили у львівському часописі „Стара Україна” (ч. III—IV, ст. 70—72) нашу бібліографічну замітку на цю тему. Але оскільки самий факт злагодження такого авторитетного, критично-наукового, сказати б канонічного, видання не відбувався, то й наше завдання не мало своєї межі. Всі спроби й найбільш солідні та цікаві, на рідних землях та на чужині, не могли вважатися за таке видання. І лише ювілейне видання Академії Наук УРСР р. 1939-го двох томів поетичної творчості Т. Шевченка у складі її 10-ти томового видання можна вважати за здійснення мети. І історія „Критичного видання „Кобзаря” може бути написаною. Та поки вона буде доконана, щоби й наша частка праці не залилася лежати без ужитку, дозволяємо собі опублікувати хоча кан-
ду для неї — бібліографію пінання.

Саме поняття „Кобзар” не є твердо означеним в науці шевченкознавства, а тим більше у едиційній практиці. Від збірки у 8 пес (р. 1840) „Кобзар” виріс у велику, часто 2—4-томову книгу, що містить поезії українською мовою написані та які досьогодні вдалося знайти та впевнитися у їх безперечній приналежності перу Тараса Шевченка. Нау-

ка шевченкознавства вважає певнішим називати цей поетичний доробок укр. Поета, як і він сам хотів так назвати свій кодекс в 1858 р. — „Поезії Т. Ш.”. Але сила традиції та певна зручність едиційна й досі зберігає заголовки, або хоча підзаголовки, — „Кобзар”. В останні часи до українських творів приєднують також під цю назву і російською мовою писані твори Т. Шевченка. Тому то й ми, говорячи про „Кобзаря”, розуміємо збірку всіх поетичних творів Поета, українською і російською мовами писаних.

В своїй праці ми нотували тільки ті видання творів Т. Шевченка (збірки чи окремі), які збільшували поетичний фонд збірки „Кобзар”, або які вносили щось нове, позитивне у текст вже відомого. Таким чином в нас подана література історії внутрішнього та і зовнішнього, критично-наукового розвитку за сто літ українського культурно-національного факту, що звемо широко — „Кобзар”.

Аднотації видань і творів подаємо за працею Вол. Дорошенка (Бібліографія. Показчик видань Шевченкових творів. Том XVI. УНІ. Варшава 1939), а все останнє ми перевірили по відомих бібліографічних працях, коли чого не могли в наших умовах праці описати а візо. Певні в недовіданості нашої роботи, але нехай початок такої праці корегується життям і роботою інших, більш досвідчених людей.

ПОКАЖЧИК

1840.

1. Кобзарь Т. Шевченка. Санкт-Петербург 1840. Въ типографіи Е. Фишера. 8°. (19 × 11,5), ст. 114 + 1 табл. Шмуктитул: Кобзарь. Перед шмуктитулом малюнок В. Штернберга: Кобзар із поводатарем. Цензурний дозвіл [цензор П. Корсаков]: Спб. 12. II. 1840. На обкладинці: Издание П. М[артоса].

Зміст: 1. Думы мои, думы мои [ли-

хо мені з вами], ст. 5—11. 2. Перебендя, ст. 13—20; 3. Катерина*), ст.

*) „вийшла й окремим виданням“ — [Б. Якубський: Вступні зауваження т. І. Вид. УАН. К. 1939. Хоча: В. Дорошенко: „Видання апокрифічні. 1. (789). Катерина. Поэма Т. Шевченка. Спб. 1840. 12°, ст. 32 (К.). Це видання очевидний мід. Досі його нідє не знайдено...“ Т. XVI, ст. 267. УНІ. В. 1939.

21 — 67; 4. Тополя, ст. 69 — 82; 5. Думка [На що мені чорні брови], ст. 83 — 87; 6. До Основ'яненка, ст. 89 — 96; 7. Івань Пидкова, ст. 97 — 103; 8. Тарасова ничь, ст. 103 — 114.

2. Рецензія: „Бібліотека для Чтенія” 1840, т. XXXIX, отд. VI. Литер. лѣтопись, ст. 14 — 16.

3. Ієремія Галка [М. Костомаров], Обзоръ сочиненій, писанныхъ на малороссійскомъ языкѣ. „Молодикъ” на 1844 г. Харьков, 1843, ст. 177 — 179 [рецензія на „Кобзарь”].

4. П. К[орсаков]: „Маякъ” 1840, часть VI, гл. IV, ст. 94 — 95. [прихильна рецензія на „Кобзаря”].

5. Рецензія: „Литературная Газета” 1840, № 36 [прихильна].

6. Рецензія: „Отечественныя Записки” 1840, т. X, ч. 5, ст. 23. Хроника, [прихильна].

7. Рецензія: „Сын Отечества” 1840, т. II, кн. 4, ст. 836 — 837.

8. Рецензія: „Современникъ” 1840, т. 19 [прихильна].

9. Рецензія: „Сѣверная Пчела” 1840, ч. 101 (7. V).

1841 — 1843.

10. Витре буйный. „Ластівка” 1841, ст. 23 — 25.

11. [Гайдамаки]. Глава I. Зъ поэмы Гайдамаки. „Ластівка”, 1841, ст. 371 — 377. З приміткою Є. Гребінки на вступі, ст. 371. [П. Корсаков, 12. III. 1840].

12. Гайдамаки. Поэма. Санктпетербургъ, 1841, 8°, (18×12), ст. 131. [Друковано в друкарні А. Сичева]. Цензурний дозвіл [П. Корсаков]: 29. XI. 1841. Зміст: Гайдамаки, ст. 7 — 124; Приписи, ст. 125 — 127; Передмова, ст. 129 — 131; стор. 3. обкладинки: Лист автора до передплатників: „Панове субскрибенты!”

13. Рецензія: В. Бѣлинскій: „Отечеств. Записки” 1842, т. XXII, отд. VI, ст. 12 — 14 [неприхильна, навіть ворожа].

14. О. Китченко: Два слова собратамъ по прочтеніи поэмы Т. Шевченка „Гайдамаки”. „Москвитянинъ” 1843, часть VI, № II, [прихильна].

15. Рецензія: „Литер. Газета” 1842, № 15, [прихильна].

16. Рецензія: „Сѣверная Пчела” 1843, № 38.

17. Рецензія: Н. Тихорскій, „Маякъ” 1842, т. 4, кн. VIII, Критика, ст. 82 — 106 [прихильна].

18. Рецензія: „Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft”. [Leipzig, 1843, Heft I, ст. 81.

19. На вічну память Котляревскому. „Ластівка”, 1841, ст. 306 — 12.

20. Причинна. Там же, ст. 230 — 242.

21. Тече вода въ сыне море. Там же, стор. 312 — 13. [помилково надрукована не як окремих твір, а як продовження поезії „На вічну память Котляревському”].

22. Рецензія на поміщені в „Ластівці” поезії: В. Бѣлинскій — „Отеч. Записки”, 1841, [ворожа].

23. О. Евецкій: „Денница — Jutrenka”, 1842, № 7, ст. 37 — 38, [прих.]

24. Думка (Тяжко-важко в світі жити). „Молодикъ” на 1843 годъ. Ч. II. Харків 1843, 8° (24×15,5), ст. 91 — 92.

25. Н. Маркевичу. „Молодикъ”, Ч. II, ст. 108 — 109.

26. Утоплена. (Баллада). „Молодикъ”. Ч. II, ст. 114 — 21, 1843.

1844.

27. Безталанный. Поэма. „Маякъ” 1844, т. XIV. Стихотворенія, ст. 17 — 30.

28. Гамалія. Санктпетербургъ, 1844, мал. 8° (18,5×12), ст. 11. Въ типографіи М. Ольхина. Дозвіл цензури [П. Корсаков]: Спб. 7. III. 1843.

29. Рецензія: „Бібліотека для Чтенія” 1844, т. 164, часть I (май), ст. 41 [глузлива].

30. Рецензія: „Литерат. Газета” 1844, № 19 (18. V), ст. 355. [глузлива].

31. В. Тиунскій: (Рецензія) „Москвитянинъ” 1844, ч. III, № 6 (Іюнь). Бібліографія, ст. 71 — 72 [глузлива].

32. Тризна. На память 9-го Ноября 1843 года. Княжнѣ Варварѣ Николаевнѣ Репниной. (Спб.). 1844, 8°. (19×11,5), ст. 24. (Типографія Штаба Отдѣльн. Корпуса Внутр. Стражи).

[Це друга редакція поеми „Безталанный”. Наголовок „Тризна” надруковано кирилицею, прізвись автора — курсивом. Цензурний дозвіл (А. Очкін): Спб. 3. IV. 1844].

33. Рецензія: „Литер. Газета” 1844, № 19 (18. V), ст. 335 [рецензія зневажлива].

34. Рецензія: „Отечеств. Записки” 1844, т. XXXIV. Отд. VI. Бібліографія, ст. 49 — 50.

35. Чигиринскій Кобзарь и Гайдамаки. Двѣ поэмы на малороссійскомъ языкѣ, Т. Г. Шевченка. Новое издание. Съ Картинкою. Санктпетербургъ 1844, мал. 8°, (17,5×11,5), ст. 74 + (1) + 131.

[Ст. 1 + 74 + (1) текст Кобзаря; ст. 1 — 131 текст Гайдамаків. В пагінації Кобзаря є друкарська помилка: замість 74 надруковано 47. На титуловій картці після слів „Съ Картинкою” уміщено отсе motto:

Пишовъ Кобзарь по улици —
Съ журбы якъ заграе!

Кругомъ хлопцы навпрысидки,

А винь вымовляє:

„Нехай буде оттакички!...“

З „Кобзарем“ зброшуровано лише 800 прим. „Гайдамаків“ 1841 р. з їх окремою обкладинкою, решта видання появилась без цієї поеми, хоча на гитулі й було зазначено. „Кобзарь“ друковано „въ типографіи Х. Гинце“; цензурний дозвіл [П. Корсакова] 27. II. 1843].

Зміст „Кобзаря“: 1. Думи мої, думи мої, ст. 5—10; 2. Перебендя, 11—15; 3. Тополя, 15—25; 4. Думка (Нашо мені чорні брови), 26—27; 5. До українського пысаки [До Основьяненка], 28—32; 6. Івань Підкова, 32—35; 7. Тарасова ніч, 36—42; 8. Катерина, 42—74.

36. Рецензія: „Литерат. Газета“ 1844, № 19.

37. Рецензія: „Отечеств. Записки“ 1844, т. XXXVI, отд. VI (библиогр. хроника), ст. 75 [ворожа].

38. В. Тиунскій: [рецензія]: „Москвитянинъ“ 1844, часть III, № 6 (Юнь).

1857.

39. Виборка изъ псалмівъ. Грамáтка [П. Кулиша]. С.-Петербургъ 1857. мал. 8°, (18,5×12), ст. 8—9, 15, 17, 19, 21, 23, 25. [Въ типографіи П. А. Кулиша].

[Дозвіл духовної цензури: Спб. 23. VI. 1857. Загальної: Москва 11. XI. 1857. Тут подано такі уривки з псалмів: з XII-го, LIII, XCIII, CXXXII та CXLIX. Ім'я автора не подано. Всі ці уривки подані також і в Шевченковому „Букварі“ з додатком цілого псалму CXXXII].

40. Найми́чка. Поема. „Записки о Южной Руси“ П. Кулиша, т. 2-й. Спб. 1857, 8°, (24×16), ст. 149—168. Въ типографіи П. А. Кулиша.

[Ім'я автора не названо. Цензурний дозвіл [Н. фон Крузе]: Москва 25. II. 1857. Дозвіл духовної цензури: Спб. 23. VI. 1857. На стор. 145—48 „Предисловие издателя“.

41. Н. Костомаровъ (рецензія): „Отеч. Зап.“ 1857, кн. 9. Критика, ст. 23—26 [в рецензії на „Записки о Ю. Руси“].

42. Н. Р[игельма]нъ [рецензія]: „Рус. Бесѣда“ 1857, кн. IV, Критика, ст. 4 [також в рец. на „Зап. о Ю. Руси“].

1859.

43. Вечірѣ. [Садок вишневий]. „Рус. Бесѣда“ 1859, № 3, ст. 4—5.

44. Не вернувся із походу. „Народное Чтеніе“, 1859, кн. I, ст. 144—5. [Видання А. Н. У. р. 1934 за ред. Затонського... подає рік першого друку 1860, див. т. II, ст. 513].

45. Новые [!] стихотворения

Пушкина и Шавченки [!]. Лейпцигъ, Вольфгангъ Гергардъ, Leipzig, Wolfgang Gerhard, 1859, мал. 8° (17,5×11,5), ст. (1)+43+(3).

[На останній нумерований стор.: Наумбургъ, въ типографіи Г. Пеца. Naumburg, Druck von G. Pätz. На оборотці: „Neue Gedichte von Puschkin und Schafftschenko“.

(Зміст: 1. Кавказ, ст. 7—13 [з такою приміткою редактора: „слѣдующія стихотворения были намъ присланы на малороссійскомъ языкѣ съ примѣчаніемъ, что стихи Шавченки — выражение всеобщихъ накупѣвшихъ слезъ, не онъ плачетъ о Украинѣ — она плачетъ его голосомъ“]; Холодный Яръ, ст. 14-47; 3. Думка (Як умру, то поховайте), ст. 18; 4. Розрита могила, ст. 19—21; 5. Думка (За думою дума роємъ вылитае), ст. 22—23; 6. И мертвымъ и живымъ и ненарожденнымъ землякамъ моимъ въ Украини и не въ Украини, мое дружное послание, ст. 24—34).

46. Франко Іван: (рецензія) — „ЗНТШ“ т. LVII, ст. 36. 1904.

47. Одинъ у другого питаемъ. „Народное Чтеніе“, 1859, кн. VI, 133.

48. Сонъ (На панщині пшеницю жала). „Русская Бесѣда“ 1859, № 3, ст. 5.

49. Хустина (Чи то на те Божя воля). „Народное Чтеніе“, 1859, кн. III. 156 [за Дорошенкомъ Дм.: Показчик літ-ри укр. мовою в Росії. 1924, інші зазначають: „Хата“ 1860].

50. Як би мені черевики. „Нар. Чтеніе“, 1859, кн. V, ст. 168 (те ж саме).

1860.

51. І багата я. „Нар. Чтеніе“, 1860, кн. I, ст. 145—6.

52. І широку долину. „Нар. Чтеніе“, 1860, кн. I, 143.

53. Кобзарь Тараса Шевченка. Коштомъ Платона Семеренка. С.-Петербургъ, 1860, 8° (22×14,5), ст. (6)+244+(1)+портрет. Въ друкарні П. А. Кулиша.

Зміст: Думи мої, думи мої, лихо мені з вами; Перебендя; Тополя; Утоплена; Причинна; Думка (Тече вода в синє море); Вітре буйний, вітре буйний; Тяжко, важко в світі жити; На що мені чорні брови; Катерина; Іван Підкова; Тарасова ніч; Гамалія; Катерина; Найми́чка; Гайдамаки; Псалми Давидові (1, 12, 43, 52, 53, 81, 93, 132, 136, 149).

54. А Чужбинскій: „Спб. Вѣд.“ 1860, № 279, ст. 1497—8 [рецензія].

55. П. Кулиш: О новомъ изданіи стихотвореній Т. Г. Шевченка. „Черниг. Губ. Вѣд.“ 1860, № 7.

56. Д. Мордовцевъ: [рецензія]: „Рус. Слово“ 1860, № 6 (Іюнь), отд. II. Критика, ст. 41—66.

57. Рецензія: „Отечеств. Записки“, т. СХХІХ, мартъ, ст. 44—50.

58. М. П.: [рецензія]: „Рус. Слово“ 1860, № 4, отд. II, ст. 23—42.

59. [Рецензія]: „Рус. Инвалидъ“ 1860, № 142.

60. [Рецензія]: „Свѣточъ“ 1860, кн. III, отд. III, ст. 55—69; кн. VIII, ст. 38—42.

61. L. Sowiński: Taras Szewczenko. Wilno, 1861, ст. XVII—LVII.

62. Я. Т.: [рецензія]: „Рус. Инвалидъ“ 1860, № 253.

63. Н. А. Добролюбовъ: „Современникъ т. LXXX (1860, № 3), отд. III, ст. 99—115.

64. А. Григорьевъ: Т. Шевченко. „Время“, 1861, кн. 4, ст. 636—40.

65. M. W. [рецензія]: Ruch umysłowo-polityczny Rusi. „Dz. Lit.“ 1861, № 69 (30. VIII), ст. 554—5.

66. Кобзарський гостинець. „Хата“. Видавѣ П. А. Кулішъ Типомъ другимъ. Петербургъ 1860. 8^о (21×13), ст. 71—90. Въ друкарні П. А. Куліша. Цензурний дозвіл (І. Росковшенко): Москва, 11. V. 1860.

Зміст: 1. Каина (Чого ти ходиш на могилу), ст. 73—5; 2. Пустка (Рано вранці новобранці), ст. 76—7; 3. На Різдва (Не додому вночі йдучи), ст. 77—8; 4. Козацька доля (На що мені женитися), ст. 79—80; 5. На Вкраєвечірня“, [з поеми „Княжна“], ст. 80—3; 6. Хатина (Не молилася за мене), ст. 83—4; 7. До зорі („Зоре моя вечірня“, з поеми „Княжна“, ст. 85—6; 8. Хустина (Чи то на те Бога воля), ст. 86—9; 9. Доля (Ти не лукавила зо мною), ст. 46—7; 10. Пісня (Ой по горі ромен цвіте), ст. 90.

67. Н. Добролюбовъ: [рецензія]: „Современникъ“ 1860 [в рец. на „Хату“].

68. Ой одна я одна. „Народное Чтеніе“ 1860, кн. III. 151.

69. Полюбила ся я. „Народное Чтеніе“, 1860, кн. I, 147.

1861.

70. Злоначающихъ сплани. „Молитви“. III. „Основа“, 1861, VI, ст. 5 [в статті „Значеніе Шевченка“].

71. Кобзарь. „Основа“ 1861, кн. I—XII.

Зміст: 1. Не для людей і не для слави, кн. I, ст. 1—2; 2. Посланіе славному П. І. Шафарикові (Запалили у сусіда), кн. I, ст. 2—4; 3. Ой три шляхи широкий, кн. I, ст. 5—6; 4. Пустка хве), кн. I, ст. 6 [без чотирьох останніх рядків]; 5. Чернець, кн. I, ст. 7—10; ніх рядків]; 5. Чернець, кн. I, ст. 7—10;

6. Москалева криниця [ред. 2-га: „Не на Вкраїні, а далеко“], кн. 2, ст. 1—13;

7. Минають дні, минають ночі, кн. 3, ст. 1—2; 8. Не женися на багатій, кн. 3, ст. 2; 9. Не завидуй багатому, кн. 3, ст. 2; 10. Ой крикнули сірі гуси, кн. 3, ст. 3; 11. Чого мені тяжко, чого мені нудно? кн. 3, ст. 4; 12. Вітеръ въ гай нагнае, кн. 3, ст. 4; 13. Невольникъ (Поэма), кн. 4, ст. 1—41; 14. Минули літа молодії, кн. 5, ст. 1—2; 15. И тутъ и всюди-скрізь погано, кн. 5, ст. 2; 16. Въ ночі и ожеледь и мряка, кн. 5, ст. 2—3; 17. И день иде, и нічъ иде, кн. 5, ст. 3; 18. Чи не покинуть намъ, небого, кн. 5, ст. 3—5; 19. В неволі тяжко, хоча й волі, кн. 5, ст. 14; 20. Не нарікаю я на Бога, кн. 6, ст. 3—4; 21. Якъ би съ кімъ сісти, хліба ззісти, кн. 6, ст. 4; 22. Сестрі, кн. 6, ст. 47—8; 23. Тече вода зпідъ явора, кн. 6, ст. 48; 24. Ой чого ти почорніло, кн. 7, ст. 1; 25. Якъ би мині, мамо, намисто, кн. 7, ст. 2; 26. Ой умеръ старій батько, кн. 7, ст. 2—3; 27. На городі коло броду, кн. 7, ст. 3; 28. И широкою долину, кн. 8, ст. 1; 29. Зійшлись, побрались, поєднались, кн. 8, ст. 1—2; 30. Не вернувся изъ походу, кн. 8, ст. 2; 31. Титарівна Немирівна, кн. 8, ст. 2; 32. Еретикъ Иванъ Гусъ. Частина поэмы („Кругом неправда і неволя“), кн. 8, ст. 15—16; 33. И небо не вмите, і заспані филі, кн. 8, ст. 16; 34. Черниця Марьяна. Частина поэмы, кн. 9, ст. 1—12, з передмовою і примітками П. Куліша. [Без вступу і другої частини]; 35. Прочитавши 11 псалом („Мій Боже милий! як то мало святих людей на світі стало!“), кн. 10, ст. 1; 36. Чи ви ще зійдетеся знову, кн. 10, ст. 2; 37. Надъ Дніпровою сагою, кн. 10; ст. 2; 38. Частки: (З посланія „І живим і мертвим“: „Учітєся, брати мої; Я ридаю, як загадою; Обніміте ж, брати мої), кн. 11—12, ст. 1—2; 39. Прочитавши главу 35-у Исаї („Радуйся, ниво непоплита!“), кн. 11—12, ст. 2—3; 40. И досі снитця — підъ горою, кн. 11—12, ст. 3—4; 41. За сонцемъ хмаронька пиве, кн. 11—12, ст. 4—5; 42. Якъ маю я журитися, докучати людамъ, кн. 11—12, ст. 5.

72. Огнігорять, музика грає. „Иллюстрація“. Всемирное Обзоріе. 1861. № 17. (13. VII), ст. 27. (Ненапечатанное стихотвореніе Т. Г. Шевченко).

73. [Полякам]. Polakam. („Ще як були ми козаками“). „Dziennik Literacki“ 1861, № 60 (30. VII), ст. 480.

74. [Суботів]. Sobotów. „Dz. Lit.“ 1861, № 62 (6. VIII), ст. 495—6.

1862.

75. Відьма. „Вечерницѣ. 1862, ч. 16 (17.V), ст. 121-2; ч. 17 (24.V); ст. 129

—30; ч. 18 (31.V), ст. 137-8. [Без розділу V і VI].

76. Кобзарь. „Основа“ 1862, кн. I—V, VII—X.

З міст: 43. О. М. Л-з-р-ському (Не додому вночі йдучи), кн. I, ст. 1—2; 44. Породила мене мати, кн. I, ст. 2—3; 45. По улиці вітеръ віє, кн. I, ст. 3; 46. Закувала зозуленька, кн. I, ст. 3—4; 47. Ой сяду я підъ хатою, кн. I, ст. 4; 48. Туманъ, туманъ долиною, кн. I, ст. 4—5; 49. Ой люлі, люлі, моя дитино, кн. I, ст. 5; 50. Зацвіла въ долині, кн. I, ст. 5-6; 51. Колись дурною головою, кн. I, ст. 6; 52. На Великдень, на соломі, кн. II, ст. 1; 53. Якъ би міні черевики, кн. II, ст. 1—2; 54. Подражаніє польському поэтові Антонію Сові („Посажу коло хатини“), кн. II, ст. 2; 55. Моїмъ союзникамъ („Згадайте, братія моя“), кн. III, ст. 1; 56. Лічу въ неволі дні і ночі, кн. III, ст. 2; 57. Не-офіти (Поэма), кн. IV, ст. 1—17; 58. Росли у купочці, зросли, кн. V, ст. 1; 59. На пам'ять 5 августа 1860 г. („Моя ти любі! мій ти друже!“), кн. V, ст. 1—2; 60. Н. Я. Макарову. На пам'ять 14 сентября. („Барвінок цвів і зеленів“), кн. V, ст. 2; 61. *** („Поставлю хату і кімнату“), кн. V, ст. 3; 62. Епилогъ до „Невольника“, кн. VI, ст. 1—2; 63. Зъ поеми „Петрусь“ („Були на хуторі пани“), кн. VII, ст. 1—5; 64. Суботівъ, кн. VII, ст. 6—7; 65. Въ неволі въ самоті немає, кн. VII, ст. 7; 66. а думою дума роємъ вилітає, кн. VII, ст. 8; 67. Мати-покритка („У нашім раї, на землі“), кн. VIII, ст. 1—3; 68. Ой одна я, одна, кн. VIII, ст. 4; 69. Мовъ за подушке оступили, кн. VIII, ст. 4; 70. Коло гаю въ чистім полі, кн. IX, ст. 1—2; 72. А. О. Козачковському („Давно те діялось“), кн. X, ст. 1—5; 73. По надъ полемъ иде, кн. X, ст. 5-6.

77. Лилея. „Слово“ 1862, ч. 16 (а не 12, як подає Доманицький), (24. II. — 8. III), ст. 61 [фейлетон].

78. Муза. „Основа“ 1862, V. 24 [Щоденник з 9. II. 1858].

79. Русалка. „Вечерницъ“ 1862, ч. 22 (28. VI), ст. 185.

80. Слава. „Основа“ 1862, V. 25 [Щоденник 9. II. 1858: „А ти, задріпанко-шинкарко“].

1863.

81. П. М[артосъ]: Епізоди изъ жизни Шевченка. „Вѣстникъ Ю. и З. Россіи“. Годъ II, т. IV, кн. 10 (апрѣль 1863), ст. 33—5 [Історія „К.“ 1840 р.]

82. До Миколи Костомарова („Весінне сонечко ховалося“). „Мета“ 1863, ч. 4 (грудень), ст. 273.

83. Плачъ Ярославни. Частина зъ поеми „Слово о полку Игоревімъ“; перекладъ Т. Шевченка. „Вечер-

ницъ“ 1863, ч. 12 (21. III), ст. 89. [Част. I. „В Путивлі граді вранці рано“].

84. Сидючи въ неволі. 1847 р. („Мені однаково, чи буду“). „Мета“ 1863, ч. 4 (грудень), ст. 272—3.

85. Чигринъ. „Вечерницъ“ 1863, ч. 11 (14. III), ст. 81—2.

1865.

86. Сонъ. Поэма. Видав Кс. Климковичъ. Львів 1865. 8°, (23,5×15), ст. 20. (Зъ печатні Ставропигійської).

1867—1869.

87. Кобзарь Тараса Шевченка. [Мотто: Струни мої, струни золоті! заграйте мені стиха, Ачей козак нетяжище позабуде лиха!] (Такъ звичайно надписуетця надъ малеванимъ запорожцемъ-кобзаремъ зъ бандурою). (Типомъ четвертимъ). Коштомъ Д. Е. Кожанчикова. Санкт-петербургъ 1867. 8° (23×16), ст. XII+(1)+319+(1)+(1)+323—677 + портрет. Типографія Императорской Академіи Наукъ. [Кобзар вийшов в редакції М. Костомарова та Г. Вашкевича].

З міст: Ст. V—VI: Передмова; ст. VII—XII: Оглав; ст. 3—275: Поезії; ст. 276—319: Назар Стодоля; ст. 323—670: Поезії; ст. 671—7; Письмо къ редактору „Народнаго Чтенія“. Книга ділиться на дві частини: ст. 3—319+(1) і ст. 323—677.

Тут вперше було видруковано такі поезії: 1. А нумо знову віршувать; 2. Буває в неволі іноді згадаю; 3. Буває іноді старий; 4. Було роблю що, чи гуляю; 5. Варнак; 6. Вночі і ожеледь і мряка [уривок із „О люди, люди небораки“]; 7. Во Іудеї, во дні они; 8. В Путивлі граді вранці рано; 9. Готово! Парус розпустили; 10. Дівча любе, чорнобриве; 11. Добро у кого є господя; 12. Думи мої, думи мої [ви мої єдині]; 13. За байраком байрак; 14. За думою дума роєм вилітає (М. В. Гоголю); 15. Заросли шляхи тернами; 16. Заступила чорна хмара; 17. Зперед світа до вечора (Із „Слова о полку Ігоревім“, II); 18. І виріє я на чужині; 19. Ізза гаю сонце сходить; 20. І знову мені не привезла; 21. І золоті, й дороготі; 22. Іржавець; 23. І станом гнучим і красою; 24. Княжна; 25. Колись то ще, во время оно; 26. Марина; 27. Марку Вовчку („Недавно я поза Уралом“); 28. Мені здається, я не знаю; 29. Мені тринадцятий минав; 30. Ми вкупочці колись росли; 31. Ми восени такі похожі; 32. Ми заспівали розійшлись; 23. Між скалами неначе злодій; 34. Мій Боже мий! як то мало... (Прочитавши XI-й псалом); 35. На батька бісового трачу; 36. На городі коло броду; 37. На улиці невесело; 38. Не знаю, як тепер

ляхи живуть [докінчення поезії „Буває в неволі іноді згадаю“]; 39. Не кидай матері; 40. Неначе праведних дітей; 41. Неначе степом чумаки; 42. Не спалося,— а ніч як море; 43. Не так тії вороги; 44. Не тополо високою; 45. Не хочу я женитися; 46. Ну що б, здавалося, слова; 47. Ой виострю товариша; 48. Ой гляню я, подивлюся; 49. Ой діброво, темний гаю; 50. Ой маю, маю я оченята; 51. Ой не пються пива, меди; 52. Ой пішла я у яр за водою; 53. Ой стрічка до стрічки; 54. Ой я свого чоловіка; 55. Подражання сербському („Наїхали старости“); 56. П. С. („Не жаль на злого“); 57. Самому чудно, а де ж дігись; 58. Сичі; 59. Сон („Гори мої високії“); 60. Сонце заходить, гори чорніють; 61. Сотник („У Оглаві“); 62. Та не дай, Господи, нікому; 63. Титарівна („Давно це діялось, колись“); 64. То так і я гепер пишу; 65. У Бога за дверми лежала сокира; 66. У неділеньку та ранесенько; 67. У неділеньку, у святую; 68. У перетиху ходила; 69. У тієї Катерини; 70. Утоптала стежечку через яр; 71. Хіба самому написати; 72. Чи то недоля та неволя; 73. Чума; 74. Швачка („Ой не петься горілочка“); 75. Як би зустрілися ми знову; 76. Як би тобі довелося; 77. Як би то ти, Богдане паний.

78. А. Александровъ: [рецензія]: Недомолвки о народномъ поэтѣ. „Женскій Вѣстникъ“ 1867, № 7, ст. 27—55 і № 8, ст. 1—16.

89. [Рецензія]: „Иллюстрированная Газета“ 1867, № 10.

90. И. Прыжовъ. „Голосъ“ 1867, № 207.

91. Процесъ Кожанчикова съ Лисенковымъ о правѣ на изданіе Кобзаря. „Судебный Вѣстникъ“ 1867, № 269.

92. „О литературной собственности“. По поводу дѣла между гг. Кожанчиковымъ и Лисенковымъ. „Петербургскій Листокъ“ 1868, № 136.

93. „Судебный Вѣстникъ“ 1869, № 50 і 51.

94. „По дѣлу г. Лисенкова съ г. Кожанчиковымъ“. „Новости“ 1875, № 73.

95. Поезії Тараса Шевченка. Чистий дохід на стипендію имени Шевченка. Томъ І. У Львові. Накладомъ К. Сушкевича. Зъ друкарні закладу имени Оссолинскихъ. 1867. 8°, (19×13), ст. 271+(8). [Тут вперше надруковано вірш: „Випеш чарку“, під наз. „Въ ночи“ (ст. 231), який опісля як Шевченків вірш передруковувався кілька раз, навіть у всіх трьох виданнях Ю. Романчука].

96. Поезії Тараса Шевченка. Том ІІ. Стор. 349+(1). [останні дані як у І-му томі]. „Великий Ляхъ“

надруковано без розділу І-го („Три душі“). Крім поезій ще є: „Назар Стодоля“ ст. 276—322 та „Автобіографія“. Письмо до редактора „Народного Чтенія“ [переложене з великоруського], ст. 334—45. „Поезії“ виходили частками, випусками, протягом 1866-69 рр. заходом Ол. Барвінського, Гн. Рожанського та Г. Боднара. Сушкевич тільки фірмував видання перед адміністрацією. Де-які випуски І-го тому виходили кирилицею.

97. [Барвінський, Ол.]: „Одъ Видавництва. [Надруковане, як післяслово, в кінці ІІ тому на стор. 341—345 „Поезії Тараса Шевченка“. 1869].

98. [Костомаров, Микола]: Передмова до видання „Кобзаря“ Т. Шевченка. Видання Кожанчикова. 1867, ст. V—VI.

99. Чигиринскій Кобзарь, на малоросійскомъ нарѣчїи. Тар. Григ. Шевченка. Съ портретомъ автора, картинкою кобзаря і двумя виньетками. [На титуловій картці йде мотто те ж саме що й у виданні р. 1844]. Издание третіе. MDCCCLXVII. Санктпетербургъ. 16°, (13×10), ст. 98+(1)+2 табл. (Типографія П. Кулиша). Цензурний дозвіл: Спб. 22. VII. 1866.

[На обкладинці: Чигиринскій Кобзарь Т. Г. Шевченка съ портретомъ автора, картинкою і виньетк. С.-Петербургъ. На 4-ій сторінці обкладинки той самий екзотичний малюнок, що й на обкладинці видання 1844 р. із підписом „Днипро“].

Зміст: 1. Думи [Думи мої, думи мої, лихо мені з вами], ст. 7—10; 2. Перебендя, ст. 11—17; 3. Тополя, ст. 18—31; 4. Думка [На що мені чорні брови]; 32—45. До Основняненка украинскаго пысаки, ст. 35—40; 6. Иванъ Пидкова, ст. 41—46; 7. Тарасова ничъ, ст. 47—54; 8. Катерина, ст. 55—98.

100. Чигиринскій Кобзарь, на малоросійскомъ нарѣчїи. Съ портретомъ автора, картинкою кобзаря і двумя виньетками. Издание третіе. Санктпетербургъ MDCCCLXVII. 16°, (12×8,5), ст. (1)+(6)+1 порожня+1 (рос. текст)+1 (укр. текст)+8—98 (укр. текст)+8—98 (рос. текст)+99—140+(1)+2 табл. [На початку книжки „Картинка“, то б то: Кобзар із поводатинк і портрет. Другий титул із лівого боку: Чигиринскій Торбанистъ - пѣвецъ. Тар. Григ. Шевченка. Съ портретомъ автора, картинкою торбаниста і двумя виньетками. Переводъ съ малоросійскаго нарѣчїа на русскій языкъ О. А. Лепко. MDCCCLXVII. Санктпетербургъ. Перед датою дрібним друком рос. переклад укр. мотта: „Вотъ идеть кобзарь уныло,—Да какъ заи

траєть! Парни всѣ пошли въ присядку, Онъ имъ припѣваєть: „Пусть все будетъ такъ на свѣтѣ!“ На ст. 5-6 величикою передмова рос. мовою, підписана „Изд.“ („отзывъ одного изъ русскихъ писателей о малороссійской литературѣ“). Укр. текст дозволено цензурою 22. VII. 1866 і друковано в друкарні П. Куліша; а рос. текст дозволено 15. III. 1867 і друковано в друкарні Ю. Штауфа. Отже книжка складається з двох різних видань, при чім рос. і укр. тексти йдуть паралельно: зліва рос. переклад, зправа укр. оригінал, або навпаки — себто картки з рос. текстом вставлені між картки з укр. текстом.

Зміст сторінок 1—98 той самий, що попереднього видання, тільки з відповідним паралельним рос. перекладом. Від ст. 99 і до кінця містяться переклади з Гулака-Артемовського та Івана Котляревського...]

1872.

101. Драгоманов, Михайло: Лист до М. Бучинського (6.XI.1872). [Про процес Костомарова з Лисенковим та нове його видання...] ст. 187.

102. Світе ясний, світе тихий... [вперше надрукував О. Партицький у своїй книзі „Провідні ідеї в письмах Т. Шевченка“, Львів, ст. 29].

1875.

103. Про видання „Кобзаря“ Т. Шевченка у Празі, без заголовка— в „Літературних Звістках“ (про вихід „сими днями“ І-го тому). „Правда“, 1875, ч. 24 (18—30.XII), ст. 972—3.

1876.

104. Т. Г. Шевченко. Кобзарь з додатком споминок про Шевченка писателів Тургенева і Полонського. Мотто: „Думи мої, думи мої, Квіти мої, діти! Виростає вас, доглядає вас... Де ж мені вас діти?“ У Празі. Nakładem knihkupectvi Dra Grégra a Ferd. Datlla. 1876, 80, (22×15), ст. XXII+(1)+414+(1)+1 портрет. (Друкарня Др. Ед. Грегра у Празі).

Зміст I-го тому, призначеного для легального поширення на Україні: Ст. VII—VIII: Споминки про Шевченка І. С. Тургенева; ст. IX—XIV: Споминки про Шевченка Я. П. Полонського; ст. XV—XXII: Автобіографія Шевченка (письмо до ред. „Нар. Чт.“); ст. 372—408: „Назар Стодоля“.

105. Т. Г. Шевченко. Кобзарь з додатком споминок про Шевченка Костомарова і Микѣшина. Мотто: „І день іде, і ніч іде... І голову схопивши в руки, Дивуешся, чому не йде Апостол правди і науки?“ У Празі. Nakładem knihkupectvi Dra Grégra

a Ferd. Datlla. 1876. 80. (22×15), ст. XXIII+275+(1)+1 портрет. [Друкарня Др. Ед. Грегра].

Зміст II-го тому, де зібрано нецензурні твори Шевченка: Стор. III—V: Од видавництва; ст. VI—XII: Споминки про Шевченка Н. Костомарова; ст. XIII—XXIII: Споминки про Шевченка М. Микѣшина.

У цім виданні вперше появились такі поезії (II том): 1. Бували воїни і військові свари; 2. Гімн черничий; 3. Дев'ять сестро Аполлона; 4. І Архімед і Галілей; 5. Марія; 6. Молитви; 7. Москалева криниця („Не варт, їй Богу, жить на світі“); 8. NN. („Така, як ти колись, лілея“); 9. Н. Т. („Великому чениче кумо“); 10. Не гріє сонце на чужині; 11. Осії, Глава XIV („Погинеш, згинеш, Україно“); 12. Саул; 13. У Вильні, городі преславнім; 14. Умре муж велій в власици; 15. Хоча лежачого й не бють; 16. Царі („Старенька сестро Аполлона“); 17. Якось то йду я уночі; 18. Я не нездужаю, нівроку.

Празьке видання вийшло в друкарні Грегра, за редакцією О. Русова та Ф. Вовка, коштом Київської Української, т. зв. „Старої Громади“. І-й том появилася з друку ще в кінці 1875 р.

106. ZZZ. Кобзарь Т. Шевченка. По поводу пражского издания Кобзаря. „Кіев. Телеграфъ“, 1876, Кіевъ. № 44.

106a. Драгоманов, М.: рецензія на „К.“. 1876 р. „Revue des deux Mondes“ [див. „Громада“, II, ст. 471, прим.].

107. [рецензія]: „Друг“. 1876, ч. 13 (1—13.VII), ст. 207.

108. [рецензія]: „Одесскій Вѣстникъ“ 1876. № 231.

109. Павлик, М.: Лист до М. Драгоманова 2. XI. 1876. Переписка з Павликом т. II, ст. 98.

110. [О. О. Русов]: „Од видавництва“. Передмова до пражського видання Кобзаря. Т. II. ст. III—V.

111. Emile - Alexandre Dugrand: Le poète national de la Petite-Russie Chevtchenko „Le Kobzar“, poésies complètes de Taras Grigorievitch Chevtchenko. 2 vol. 80, Prague, 1876.

112. Як би ви знали, паничі. „Правда“, 1876, ч. 4 (29—17. II), ст. 126. 1877.

113. Драгоманов, М.: Лист до М. Павлика з кінця грудня 1877. Переписка з Павликом т. II, ст. 276—7 (про „Кобзарь“ 1876).

114. Павлик, М.: Про русько-укр народні читальні. Л. 1877, ст. 173—174. 1878.

115. Le Kobzar par Taras

Chevtchenko. Кобзарь Тараса Шевченка. Частина перша. Женева. Печатня „Громади“. 1878. [Така обкладинка книжки, а титулової картки нема]. 320, (8,5×5,5), ст. XXI+23—126+II.

Зміст: Ст. I. Нашим землякам на Україні — на роковини Шевченка 26 лютого 1878 року — Кузьма і Сірко видавці; ст. III—V: (Од царського начальства). (Указ 18—30. V. 1876 про заборону укр. слова); ст. VII—XXI: С-[ірк]о [Ф. Вовк]: (Переднье слово). (Життя й думки Шевченка) [Видання містить 20 поезій, між ними вперше було видруковано поезію: „Мій Боже милий, знову лихо“].

1879.

116. Драгоманов, Михайло: „Шевченко, українофіли і соціалізм“. „Громада“. Т. 4. 1879. Женева. Стор. 101—230.

1881.

117. Кобзарь Т. Гр. Шевченка. (Видання стереотипне). Книжка перша. Женева 1881. 160, (11×7), ст. (2)+124+(1). Печатня „Роботника“ і „Громади“. [Вгорі на обкладинці подано ще й французький заголовок: Les Poésies de T. Chevtchenko. Première livraison. Книжка містить: ст. 1—2: Указ 18/30. V. 1876 р. про заборону української літератури та 16 поезій].

118. Кобзарь Т. Гр. Шевченка. (Видання стереотипне). Книжка друга. Женева, 1881. 160, (11×7), ст. 125-256. Печатня „Роботника“ і „Громади“. [Вгорі на обкладинці французький текст: Poésies de T. Chevtchenko. Deuxième livraison. 2-га книжка містить тільки саму поему „Гайдамаки“, але тут наприкінці подані „Варіанти по особому виданню цієї поезії 1841 р.“ (ст. 240—8), далі Шевченкові „Приписи“ і „Передмова“. В обох томиках на останній сторінці обкладинки надруковано слово від редакції до громадянства в справі видання „Кобзаря“].

119. Хустина. („У неділю не гуляла“). „Луна“. Укр. альманах на 1881 р. Ч. I. Київ 1881, ст. 3—6 [надруковано в дуже поспованому тексті].

119а. Лист до М. Драгоманова 17. XI. 1881. Переписка з Павликом, т. III, ст. 503.

1882.

120 Marija maty Isusowa. Wirszy Tarasa Szewczenka z uwahamy M. Drahomanowa. Zenewa, 1882, 160, (13×10), ст. VII+66. M. Drahomanow, Wid wydawcía, ст. IV-VII; Uwahu, ст. 41—66, також підписані М. Драгоманов з датою: „Pysano w mi-

sti Zenewi w wilnij storoni Szwajcaryji“.

121. [рецензія]: „Вольное Слово“ 1882, № 36, (1. V), ст. 8.

122. [О. Партицький]: „Зоря“ 1882, ч. 10 (15/27. V), ст. 160.

123. Чалий М. К.: Жизнь и произведение Тараса Шевченка. (Сводь матеріялов для его біографіи). Съ портретомъ. Составиль М. К. Чалий. Кіевъ. 1882.

1885.

124. Драгоманов М.: І-й лист до Петербуржця з осеги 1885. Листи до І. Франка, т. I, ст. 129—30.

125. Каминський, О.: Еще щепотка на могилу Шевченка. „Кіевская Старина“. К. 1885. III. ст. 521—522. [Тут вперше опубліковано тих 8 рядків поеми „Катерина“, що вкупі з іншими двома віршами були надруковані Шевченком 1860 р. на карточці для наклеєння на покаліченого цензурою „Кобзаря“. Див. В. Доманицький — „Критичний розслід“, ст. 7). ВУАН, т. III, ст. 878—9].

126. М. Павлик: Лист до Кузьми (А. Ляхощького) 27. VI. 1885. „Переписка...“ т. IV, ст. 429—30.

1886.

127. Драгоманов, М.: Лист до Франка 31. I. 1886. Листи, т. I, ст. 148 та „Листування Франка і Драгоманова“. К. 1928, ст. 154.

128. Драгоманов, М.: І-й лист до Киян 8. II. 1886. Листи до Франка, т. I. ст. 160—1; або: „Архів Драгоманова“, I, ст. 273 і 279.

129. Драгоманов, М.: Лист до Франка з початку березня 1886. Листи до Франка, т. I, ст. 190 та „Листування Франка і Драгоманова“, 1928, ст. 164.

130. Драгоманов, М.: Лист до Франка 21. III. 1886. Листи до Франка, т. I. ст. 202 та „Листування Фр. і Драва“. К. 1928, ст. 178.

131. Драгоманов, М.: Лист до Б. Бачинського 19. IV. 1886. Листи до Франка, т. I, ст. 207—8.

132. Драгоманов, М.: Лист до невідомого Галичанина 20. VI. 1886. — Листи до Франка, т. I, ст. 240—42.

133. Драгоманов, М.: Лист до М. Павлика 12. X. 1886. Переписка з Павликом, т. V, ст. 114.

134. Т. Шевченко: Слѣпая. Поэма. „Кіевская Старина“, т. XV (1886, кн. 6), ст. 310—38.

135. Драгоманов, М.: До суду земляків. Женева, 20. VII. 1886, 80, ст. 4. [Передруковано в: „Листи до Ів. Франка“, т. I, 229—36 та в „Переписка з Павликом“ т. V, ст. 105—112 і в „Листування Франка і Драва“, К. 1928, ст. 196—200. (Др-ов згадує тут про

„брехливий реферат“ Партицького в „Зорі“ про видання його „Марії“].

136. Драгоманов, М.: Z powodu „Mariji“, poematu Szewczenki. „Przegląd Społeczny“. Л. т. II, з. VIII (sierpień, 1886), ст. 144—50.

137. Франко, Ів.: Стереотипове видане „Кобзаря“ Т. Шевченка. „Зоря“ 1886, ч. 15—16, ст. 271, або „Листи І. Франка до Драг-ва, т. II, ст. 66 і сл.

1887.

138. Драгоманов, М.: Лист до Киян [Ст. Громада]. 3/12. II. 1887. Листи до Франка т. II, ст. 60—62, 66—67; „Архів Др-ва“ I, ст. 328—32.

1888.

139. М. Павлик: Лист до Драгоманова 6. XII. 1888. Переписка з Павликом, т. III, ст. 503.

1889.

140. Павлик, М.: Лист до Др-ва 10. II. 1889, т. V, ст. 342.

141. Павлик, М.: Лист до Драгоманова 5. IV. 1889, т. V, ст. 352.

1890.

142. Драгоманов, М.: Лист до Франка 29. III. 1890. Листи до Франка т. II, ст. 175 та „Листування Фр. і Др-ва“, К. 1928, ст. 317—18.

143. Поезії Т. Гр. Шевченка, заборонені в Росції. Женева 1890, мал. 8^о, (16,5×10,5), ст. VII+248. Українська печатня. [Виданням „Поезій“ займалися Л. Драгоманова й А. Ляхощкий (Кузьма)].

Ст. III—IV. Заголовки; V—VII: Українська друкарня в Женеві, Переднє слово.

144. Драгоманов, М.: Лист до Франка 12—24. V. 1890. Листи до Франка, т. II, ст. 176—8, та „Листування...“ К. 1928, ст. 330.

145. [Драгоманов, М.]: „Переднє слово“ до „Поезії Т. Гр. Шевченка, заборонені в Росції“. Ж. 1890 (ст. V—VI про „Кобзар“ 1876). (Див. „Переписка М. Др-ва з д-ром Т. Окунівським, ст. 143—44).

146. Г. П(леханов): „Соціаль-Демократ“, кн. 3. Женева, 1890, відділ 2-й, ст. 125.

147. Драгоманов, М.: Лист до Павлика 16-28. XI. 1890. Переписка з Павликом т. VI, ст. 87—8.

1891.

148. Драгоманов, М.: Лист до Павлика 31. I. 1891. „Переписка з Павликом“, т. VI, ст. 123; Лист 23. II. 1891. Там же, ст. 134; Лист 10. III. 1891, там же ст. 198—9; Лист 14. III. 1891, там же, ст. 142—3; Лист 18. III. 1891, там же, ст. 147—9.

149. Павлик, М.: Листи до Драгоманова: Лист 20. III. 1891. „Переписка

з Павликом“ т. VI, ст. 136—7; Лист 24. III. 1891, там же, ст. 140—1; Лист 24. III. 1891, там же, ст. 145—6; Лист 2. IX. 1891, там же, ст. 264; Лист 25. X. 1891, там же, ст. 276.

150. Франко, Іван: [рецензія]. Нове видане Шевченка (Поезії... 1891). „Народ“ 1891, ч. 7, ст. 116—117. Літ.-наук. хроніка, I.

151. Інтриги противників нашого ідеї. „Діло“, 1891, ч. 83 (11/23. IV), стор. 1.

152. Рухъ въ рускихъ товариствахъ. „Діло“ 1891, ч. 84 (12/24. IV), ст. 1 (точка 1).

153. Видавництво творів Шевченка. „Діло“ 1891, ч. 76 (3/15. IV), ст. 3 (про видання О. Огоновського, 1893).

154. Франко Іван, др.: В справі нового видання Шевченка. „Народ“ 1891, ч. 9, (I. V), ст. 160. [Про обурення народівців на Франкову рецензію в ч. 7].

155. Франко, Ів.: Utwory poetyczne Szewczenki. „Kurjer Lwowski“, ч. 107 18. IV. 1891, ст. 5—6. [Про намірене видане творів Шевченка „Проміною“ та Т-вом ім. Шевченка].

1892.

156. Павлик, М.: Лист до Драгоманова 8. V. 1892. Переписка з Павликом т. VII, ст. 22—23.

157. Лукич, Василь: Наукове видане поезій Т. Шевченка. „Зоря“, 1892, ч. 5, ст. 99—100. Львів.

158. Науменко, В.: Къ вопросу о научномъ изданіи „Кобзаря“ Т. Г. Шевченка. „Кіевская Старина“ т. XXXVI, 1892. II. Документи, ст. 314—319.

159. Лукич, В.: Нове видане творів Т. Шевченка. „Зоря“, 1892. № 22, у відділі „Література“ ст. 438—39 [про видання „Кобзаря“, що вийшло в 1893 р. під ред. Ом. Огоновського].

160. Червонорусъ: Изъ Львова. „Славянское Обозрѣніе“. Спб. 1892, кн. 3, ст. 403 [рецензія на „Марія“ вид. Драгоманова].

1893.

161. Кобзарь Тараса Шевченка. Частина перша. Видане Товариства імені Шевченка. У Львові, 1893, 8^о, (20×12,5), ст. CXVI+315+(1). З друкарні Товариства імені Шевченка.

Зміст: 1. Омелян Огоновський: Дещо про жите і літературну діяльність Тараса Шевченка, ст. III—CXVI; 2. Кобзарь: I. Напрямок романтично-національний. (Від р. 1838—1843). II. Напрямок політично-національний. (Від р. 1843—1847); 3. Омелян Огоновський: Деякі примітки до першої частини „Кобзаря“, ст. 295—311.

[Тут поміщено помилково, як вірші Шевченкові: „До сестри“ — О. Псьовліни, ст. 191 і „Полуботко“, вірш С. Руданського, ст. 248—9].

162. Кобзарь Тараса Шевченка. Частина друга. Видане Товариства імені Шевченка. У Львові, 1893, 80, (20×12,5), ст. 405+ (1). 3 друкарні ім. Шевченка.

Зміст: „Кобзарь“, ст. 3—344: III. Напряв суспільно-національний (від р. 1847—1857). IV. Напряв реалістичний (від р. 1857—1861). Додаток до „Кобзаря“: „Назар Стодоля“, ст. 345—85; Омелян Огоновський: Деякі примітки до другої частини „Кобзаря“, ст. 386—400.

103. Огоновський, Омелян: Кілька слів від Редакції „Кобзаря“. „Кобзарь Тараса Шевченка, частина перша. Видане Т-ва ім. Шевченка. У Львові, 1893, ст. CXIV—VI.

164. Огоновський, Ом.: Дешо про жите і літературну діяльність Т. Шевченка. „Кобзарь“, ч. 1. Л. 1893, ст. XXVI—XXVII [про „К.“ — 1840 р.].

165. Кониський, Олександр Я.: Подорож в рідні села Шевченка. „Зоря“, 1893, ч. 5, ст. 96 [продаж права на видання творів Т. Шевченка].

166. Лукич, Василь [Володимир Левицький]: „Зоря“, 1893, № 9 (1/13. V). Оповідки і критичні замітки, ст. 179—180. [рецензія на вид. 1893 р.].

167. [рецензія на вид. 1893 р.]: „Діло“, 1893, ч. 71 (2/14. IV), ст. 4.

168. Мончаловський, О.: [Рецензія — 1893]: „Бесѣда“, 1893, ч. 12, ст. 137—8. Львів.

169. [рецензія на вид. 1893 р.]: „Народна Часопись“, 1893, ч. 76 (8/20. IV), ст. 3.

170. Драгоманов, Михайло: Т. Шевченко в чужій хаті его імені. [Кобзарь Т. Шевченка. I—II. 1893. Ом. Огоновського]. „Народ“, Л. 1893, ч. 10 (22. V), ст. 86—8; ч. 11 (8. VI), ст. 95—8; ч. 15 (1. III) ст. 137—40.

1894.

171. Огоновський, Омелян: [репліка на рецензію М. Драг-ва в „Народі“ 1893]. Історія літератури рускої. Написав... Періодъ новий. Література наукова. [13. Михайло Драгомановъ]. „Зоря“. У Львові, 1894, ч. 13 (1/13. VII), ст. 301-3, та в окремому виданні. Л. 1895, ст. 287—94).

172. Недоборовскій, Зосимъ: Нѣсколько страничекъ изъ моихъ воспоминаній. В Киѣ, 1894. 15 стор., 80, Друковано 100 прим. (Перед тим було: „Зосима Недоборовскій — „Мои воспоминанія“. „Кіев. Ст.“ 1892, ст. 192—93; або в „Ділі“, Львів, 1893, ч. 147 — „Споминки Недоборовського“ [подав Вахнянини Наталь].

1895.

173. Кониський, О. Я.: Проба улаштування хронології до творів Тараса Шевченка. „Зап. Н. Т-ва ім. Шевченка“, т. VIII, 1895, кн. 4, ст. 1—20, частина перша; т. XVII — частина друга. Ст. 1—22, 1897. (Ст. 7—8 про „Кобзарь“ 1867).

174. Вашкевич, Г.: Изъ воспоминаній о Н. И. Костомаровѣ. „Кіев. Старина“, т. 49 (1895, кн. 4), ст. 43—5 [про „К.“ — 1867 р.].

1897.

175. Кониський, О.: Тарас Шевченко в останні часи свого життя. „Зап. Н. Т. Ш-ка“, 1897, т. XVI [про видання „К.“ 1860 р.].

1898.

176. Стороженко, Н. И. Мелочи для біографіи Шевченка. „Русская Мысль“, 1898. Спб., кн. 6, ст. 199—203. [В коротенькім переказі подав цю статтю в огляді часописів і „Сѣверный Вѣстникъ“ (VI—VII) 1898. Рівнож в збірці „Изъ области литературы“, М. 1902, ст. 454—5. В укр. мові під загол. „Шевченко про малоруську мову“. „Буковина“, 1898, ч. 76, ст. 3].

177. Кониський, Олександр: Тарас Шевченко — Грушівський. Хроніка його життя. Том I. Львів, 1898.

178. Конисскій, А. Я.: Жизнь украинскаго поэта Т. Г. Шевченка (Критико-біографическая хроника). 1898. Одесса.

1899.

179. Бѣлоус, М.: Про изданіе иллюстрованой поеми „Гайдамаки“ [1898, Коломия] славного украинскаго поэта Тараса Григоріевича Шевченка. Коломия. Черенками и накладом Бѣлоуса. 1899. 160, (14,5×11,5), ст. 32.

180. Н. Ш(угуров): Свѣдѣнія по вопросу о мѣстѣ погребенія Т. Г. Ш-ка и о первомъ посмертномъ изданіи его сочиненій. „Кіев. Старина“ т. 64, (1899, Кіів, кн. 2), ст. 173—4.

(Використано: 1. Лист Е. Моссаковського до М. М. Лазаревського — про видання творів Т. Г. Шевченка Е. С. Балліною. Харків, 5. III. 1865; 2. Лист В. Трунова до М. М. Лаз-го — про висилку грошей В. Шевченкові, продаж „Кобзаря“ та портрета Ш-ка і видання „К.“ ним та п-єю Милорадовичкою. Полтава, 30. III. 1865; 3. Вісім листів Д. Е. Кожанчикова до М. М. Лаз-го про видання „К.“ Ш-ка: 10. V. 1865; 3. III. 1867 [з додатком умов видання]; 9. III. 1867; 12. III. 1867; 14. XI. 1867; 3. II. 1868; 29. III. 1868; 5. IV. 1868; 4. Вісім листів В. Г. Шевченка до М. М. Лаз-го, що торкаються смерті Т. Г. Ш-ка, його похорону, ви-

дання творів та інш. Корсунь, 17. III. 1861; Корсунь, 3. III. 1861; Канів, 20. III. 1861; останні з Шендерівки: 26. III. 1865; 25. IV. 1865; 17. V. 1865; 23. VIII. 1865; 21. VII. 1867; 5. 9 листів і одна телеграма В. Г. Ш-ка до В. М. Лаз-го про видання творів Ш-ка та інше: Київ, 18. I. 1868 [з додатком довіреності на ім'я Лазаревського, якому доручені справи по спадщині Т. Г. Ш-ка]. Шендерівка: 23. III. 1868; 1. V. 1868; 28. IV. 1869; Київ, 18. II. 1870; Шендерівка, 14. III. 1870; 20. III. 1871; 18. IX. 1872; Київ, 12. II. 1873; 26. II. 1875. [Музей В. В. Тарновського, Чернігів].

181. Єфремов, С.: Дещо з приводу нового видання „Кобзаря“. „ЛНВ“, 1899, кн. 8, ст. 82—8 [вид. „К.“ — „Кіев. Ст.“ К. 1899 [ред. В. Науменка], ст. 7—614+портрет].

1900.

182. Романчук, Юліан: Деякі причинки до поправнішого видання поезій Тараса Шевченка. (Замітки до „Кобзаря“ Тараса Шевченка, зредегованого д-ром Омеляном Огоновським і виданим Т-вом ім. Шевченка у Львові 1893) „Зап. Н. Т. Ш-ка“ т. XXXIV і XXXV. 1900. Львів. Стор. 1—32 (ст. 2 про „К.“ — 1876 р.).

183. Кониський, Олександр: Варіанти на декотрі Шевченкові твори [про копію Л. Жемчужникова]. „ЗНТШ“ т. XXXIII, ст. 65, р. 1900, кн. 1 (ст. відбитки: 1—16) та т. XXXIX (ст. відб. 1—22). [Як умру то поховайте].

1901.

185. Кониський, Олександр: Недруковані поезії Т. Г. Шевченка (1. Юродивий, 2. Подражання Іезикиїло (глава 19), 3. Н. Н. (О думи мої, о славо злая!). „ЗНТШ“, т. XXXIX, 1901, кн. 1. Ст. 1—8 [надруковано вперше з копії, знайденої в Л. Жемчужникова].

186. Драгоманів, М.: М. І. Костомаров. Л. 1901, ст. 30—32 і примітка І. Ф[ранка] на ст. 31.

187. Кониський, Олександр: Тарас Шевченко — Грушівський, хроніка його життя. Т. II. Збірник фільологічної секції Нукowego Т-ва ім. Шевченка. Т. IV. Львів, 1901.

1902.

188. „На незабудь Штернбергови“. „Кіевская Старина“ 1902, кн. 2. (Т. 76), ст. 73, документи.

189. Поезії Тараса Шевченка. Видане товариства „Просвіта“ у Львові 1902, мал. 8^о, (19×13), ст. 698 + (1). З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка.

Зміст: Юл. Романчук: Передмова, ст. 3—4; Найважливіші дати з життя Тараса Шевченка, ст. 5—6; далі поезії

і „Назар Стодоля“, ст. 628—74; Приписки, ст. 675—92.

190. Отъ Добромиля. Допись. „Галичанинъ“ 1902, ч. 239 (23. X/5. XI). [рецензія на вид. 1902, Романчука].

191. В. Г[натюк]: „ЛНВ“ т. XVII (1901, кн. 2), хроніка ст. 31—2.

192. Ман: Нове повне видане поезій Шевченка. „Діло“ 1902, чч. 62 (16/29. III) і 63 (18/31. III), фейлетон.

193. [рецензія]: „Русла“ 1902, ч. 29 (6/19. II), ст. 3.

194. [рецензія]: „Русское Слово“ Л. 1902, ч. 8 (22. II/7. III), ст. 3, нов.

195. В. Сімович: „Буковина“ 1902, ч. 20 (14/28. II), ст. 2—3.

196. В. Сімович: „Учитель“ 1902, ч. 5 (5. III), ст. 72—6.

197. [рецензія]: XII роковини смерті Шевченка. „Воля“ 1902, ч. 5—6, ст. II.

1903.

198. Грушевський, М.: Варіанти до „Богданової Могили“ Шевченка, з уділеної Ол. Маркевичем копії. „ЗНТШ“ т. LIV, 1903, кн. IV, стор. Miscellanea 5—6.

199. Кр-ський [Крупський], М[икола]: Замітки до поправнішого видання поезій Тараса Шевченка. „ЗНТШ“ т. LV. Стор. 1—28. 1903. Л.

200. Романчук, Юл.: Уваги до „Заміток“ д. Кр-ського. „ЗНТШ“ т. LV, кн. V, ст. 29—34 [пор. В. Доманицького „К. Ст.“ т. 84 (1904, кн. 3), ст. 137—141].

201. Комаровъ, М.: Т. Шевченко въ литературѣ и искусствѣ. Библиографическій указатель матеріаловъ для изученія жизни и произведеній Т. Шевченка. Одесса. 1903. Стор. 140+4 нен. 8^о; [Альманах „Рада“. Київ, 1881; „Кіевская Старина“ 1886, кн. 3 і 4 та 1887 р., кн. 5].

1904.

202. Франко, Іван: [рецензія з цінними додатками та зауваженнями до праці М. Комарова]. Библиографія. „ЗНТШ“ т. LVII, 1904, кн. I, ст. 31—42 [особливо до видань р. 1859, Ляйпці та р. 1879, Женева].

203. Доманицький, Василь: Рецензія на „ЗНТШ“ [тут говорить про видання Романчука 1902 р. „Просвіта“]. „Кіев. Старина“ 1904, т. 84, кн. 3, стор. 137—41.

1905.

204. Єфремов, Сергій: Новий Шевченків автограф. „ЗНТШ“ т. 44-й, 1905, кн. II. Miscellanea. Стор. 9—11 [„Заповіт“ і „Псалом 149“].

205. Р[усов], А[лександр] [авторство непевне]: Къ поправкамъ текста „Кобзаря“ Шевченка. [Відміни проти вид. „Просвіти“ 1902]. „Кіев. Стари-

на“, 1905, кн. 4, т. 49, ст. 28—29. [Документи, извѣстія і замѣтки].

206. Дорошенко, Д.: [рецензія на „Поезії“ 1902—Романчука]. „Полтавщина“, 1905, № 114.

1906.

207. В. Мировець [Доманицький, В.]: Чому нам так сумно згадувати про Шевченка. „Нова Громада“ 1906. Київ, № 2, ст. 63—77.

208. Науменко, В.: Памяти В. Л. Беренштама. „Київ. Старина“ т. 92, 1906, кн. 2, ст. 273.

[„...благодаря его енергій, связямъ и ходатайствамъ, удалось наконецъ получить разрѣшеніе на изданіе „Кобзаря“ Шевченка въ наиболѣе полномъ видѣ. Изданіе это, вышедшее въ 1883 году (послѣ перерыва въ 16 лѣтъ) послѣ изданія Кожанчикова, всецѣло обязано ему своимъ появленіемъ въ свѣтъ, и оно-то и послужило впослѣдствіи основой для всѣхъ дальнѣйшихъ изданій, такъ какъ текстъ вошедшихъ въ него сочиненій былъ какъ би узаконенъ для Россіи...“].

209. Доманицький, В.: Про видання повного „Кобзаря“ Т. Шевченка. „Громадська Думка“. К. 1906. № 148 (29—VI), ст. 1.

210. Доманицький, В.: Перше в Росії повне видання „Кобзаря“ Т. Г. Шевченка. „Гр. Думка“, 1906, № 183 (9—VIII), ст. 1.

211. Неизданная стихотворения Т. Г. Шевченка. I. Поэма „Еретик“. Из вступом издавця П. Щоголева на ст. 1. „Былое“ 1906, Спб. кн. VI (июнь), стор. 1—5. [Невідоме до сі докінчення поеми, знайдене в архіві департаменту поліції. Поему надруковано з того місця, де починається опис Констанцького собора].

212. Неизданная произведение Шевченка. Предисловіе къ Кобзарю. „Былое“. Спб. 1906, кн. VIII (августъ). [Передрук з автографу, знайденого в архіві III відділу].

213. Доманицький, Василь: Новознайдені поезії Т. Шевченка [із вступом В. Д-го на ст. 104—5]. „Нова Громада“. К. 1906, № 8, ст. 102—113]. 1. „Іван Гус або Еретик“ (ст. 104—109). 2. Варіант початку поеми „Княжна“ (ст. 110—112). 3. „Та головонька моя бідна“ (ст. 112—113)].

214. Новознайдені Шевченкові твори. 1906, кн. 10, ст. 60—72. [1. „Сова“, ст. 60—67; 2. „Дівочії ночі“, ст. 67—68; 3. „Маленькій Марянні“, ст. 68—69; 4. „Три літа“, ст. 69—72].

215. Доманицький, Василь: Новознайдені твори Шевченка. „Громадська Думка“. К. 1906, ч. 162. [Мова йде про ту передмову, що Ш-ко ви-

готував був у марті р. 1847 для тих поезій, що мав подати в цензуру під заголовком „Три літа“].

216. Доманицький, Василь: Критичний розсліду над текстом „Кобзаря“ Шевченка. „Київ. Старина“, 1906, т. 94, №№ 9, 10, 11, 12. [Окремою відбиткою — „Критичний розсліду над текстом „Кобзаря“. Друковалося в журналі „Кіевская Старина“. Т. 94. У Києві, 1907, ст. IV+365].

217а. Доманицький, В.: До бібліографії літератури про Т. Шевченка. (Документи, извѣстія і замѣтки). „Кіевская Старина“, ноябрь-декабрь 1906, ст. 5—10.

217. Полное издание „Кобзаря“ Т. Г. Шевченка. „Київ. Старина“ 1906, № 2. (Відд.: Документи, извѣстія і замѣтки).

218. Драгоманов, М.: Листи до Ів. Франка і інших. 1861—1886. Видав Іван Франко. Накладом Українсько-Руської Видавничої Спілки. Л. 1906. Том I і II.

219. М. Ш[а д лун]: Обрусьніе України. „Вільна Україна“ 1906, ч. 1—2, ст. 127—8.

220. Сумцовъ, Н.: Вторичное раскрѣпощеніе Шевченка. „Южный Край“, 1906, № 9.023.

221. Къ изданію полного Кобзаря“ Т. Шевченка. „Историческій Вѣстникъ“. 1906, кн. 8, ст. 657—8.

1907.

222. „Дурні та гордії ми люди“. „Україна“ 1907, кн. 7—8, ст. 11—12.

223. Т. Шевченко [факсиміле] Кобзарь. Видання „Общества имени Т. Г. Шевченка для вспомоществования издающимъ уроженцамъ южной Россіи, учащимся въ высшихъ учебныхъ заведеніяхъ С.-Петербурга“ та „Благотворительнаго Общества издаванія общепользныхъ і дешевыхъ книгъ“. С.-Петербургъ 1907, 3^о, (23×61), ст. XVI+635+(1)+портрет. Книгопечатня Шмидтъ. [вийшло в кінці 1906 р.].

Зміст: Од видавців, ст. III—IV; В. Доманицький: Од редактора, ст. V—IX; Зміст, ст. X—XVI; далі „Кобзарь“; В. Д[оманицький], „Примітки“, ст. 609—35; „Панове субскрибенти“, ст. 614; Передмова до другого „Кобзаря“, ст. 619—21.

224. Доманицький, В.: Ще нові матеріали до „Кобзаря“. „Рада“ 1907, № 74, ст. 3.

225. Русов, О.: Спомини про пражське видання „Кобзаря“. „Україна“, февраль 1907, т. I, ст. 125—136. [порівняй І. Д[жиджора]. „ЗНТШ“ т. 86, ст. 164].

226. Калишевський, А.: [рецензія на вид. „Кобзаря“ 1907 р. Доманицького]. „Критическое Обозрѣніе 1907, вып. I, ст. 36—8.

227. Стебницький, П.: 3 архива Д. Л. Мордовцева. „Україна“. К. 1907, кн. IX, ст. 286. [1-й зшиток. Заголовки: „Поезія Тараса Григорьевича Шевченка, 1847—50, 1857—1859. А. Н. М.“ — див. передмову до другого вид. „Кобзаря“ під ред. В. Дом-го].

228. Грушевський, М. [рецензія на „К.“ р. 1907 Дом-го], „ЛНВ“, 1907, кн. 2, т. XXXVII, ст. 368.

229. Карскій, Е. О., проф.: „Наймичка“ Шевченка. Матеріали для ея наукаго изданія. „Русскій Филологическій Вѣстник“. Учено-педагогическій журналъ, издаваемый подъ редакціей Е. О. Карскаго. 1907, № 1, ст. 103—106 та ст. 4—7 відбитки. [Текст за Кулішевим рукописом із архіву О. Бодяньського].

230. Франко, Іван: [рецензія]: Доманицький, В. — Критичний розслід над текстом „Кобзаря“. К. 1907. „ЗН ТШ“. Л. 1907, т. 79, № 6, ст. 228—9.

231. Оленін, М.: До повного видання „Кобзаря“. (Власні рукописи Шевченка — у схові). „Рідний Край“. К. 1907, № 7, стор. 3—4.

232. П. Залозний: „Кобзарь“ Т. Шевченка, 1907 (бібліографічна замітка), „Рідний Край“. К. 1907, ч. 9, ст. 14.

233. Любов, Ів.: Автографи Шевченка в Московському Румянцевському музеї. „Україна“. 1907. № 2 — февраль. Стор. 137—146. Варіант — „Н. Маркевичу“ — ст. 140—1. „Утоплена“ — 141—4.

234. Забіла, Я. П.: Автографи і нові твори Т. Г. Шевченка, знайдені в архіві департаменту поліції. „Україна“. № 7—8, ст. 1—19. [„Титаріяна біля криниці“ (!), „Дурні та гордіє милуди...“].

235. Житецький, П.: Т. Г. Шевченко в новітніших виданнях его твореній. „Вѣстникъ Европы“. 1907. № 8, ст. 710—11.

236. Батуринський, В.: [бібліографічна замітка про „Кобзарь“ Т. Шевченка нового петерб-го виання (1907)]. „Былое“, 1907, № 5, ст. 318—9.

237. Батуринський, В.: „Былое“ 1907. № 9, ст. 90—1 [передрукував лист М. Костомарова до Драгоманова з 9 января 1877].

238. Руска Письменність. V. I. Твори Тараса Шевченка. Том перший. Видане товариства „Просвіта“. У Львові, 1907, мал. 8^о, (16,5×11,5), ст. 543. З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка. Зміст: Ю. Романчук: Передмова, ст.

2—3; Найважніші дати з життя Тараса Шевченка; ст. 7—8; Тарас Шевченко. (Автобіографічні звістки), [Переклад з російського], ст. 9—23: 1. Письмо до редактора часописи „Народное Чтеніе“, ст. 9—16; 2. З повісті „Княгиня“, ст. 16—23; Передмова до другого видання Кобзаря, ст. 27—29; Поезії: А. До заслання, ст. 31-373; Артист [Художник], ст. 374—507; Приписки, ст. 508—34; Доповнення, 534—7.

239. Руска Письменність. V, 2. Твори Тараса Шевченка. Том другий. У Львові, 1907, мал. 8^о, (16,5×11,5), ст. 532. З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка.

Зміст: Поезії: Б) На заслано (1847 П. Піврік — 1857. VII); В) По заслано (1857. VIII — 1861. II); „Назар Стодоля“, ст. 315—61; Записки [Журнал або Денник], ст. 362—492.

240. Франко, Ів., др.: Нове видане Шевченка. „Діло“ 1907, ч. 269 (13. XII), ст. 1. фейлетон. [Повідомлення про власне видання „Кобзаря“ накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка].

241. Єфремов, Сергій: Пропала книга — книга знайшлася. (Слово на новий вихід Шевченкового „Кобзаря“, Спб. 1908). „Рада“, 1907, № 47, фейлетон.

1908.

242. Т. Шевченко. Кобзарь. Друге видання „Общества имени Т. Г. Шевченка для вспомоществования нуждающимся уроженцамъ Южной Россіи, учащимся въ высшихъ учебныхъ заведеніяхъ С.-Петербурга“ та „Благотворительнаго Общества изданія общепользныхъ и дешевыхъ книгъ“. С.-Петербург 1908, 8^о, ст. XX + 634 + (1) + портрет. Книгопечатня Шмидт.

Зміст: Од видавців, ст. III—IV; В. Доманицький: Передмова до першого видання, X—XIV; Зміст книги, XV—XX; далі текст Кобзаря; Примітки, ст. 613—34; [Тут подано „одміни“ по прим. „К.“ Н. І. Стороженка, зшиткові д. Сульєва, рукопису д. Богданенка та копії „К.“ Мордовцева]; Панове субскрибенти, 617; Передмова до другого Кобзаря, 624—5, „Та головонько моя бідна“, 633 [вийшов в кінці 1907 р.].

243. Українсько-Руська Бібліотека. Видає Фільологічна секція Наукового Товариства імені Шевченка. Том VI і VII. Твори Тараса Шевченка. Кобзарь. Т. I. (1838—1847) і Том II. (1847—1860). [Перший титул].

[2-й титул]: Твори Тараса Шевченка. Кобзарь. Том I. (1838—1847). Видання під редакцією Івана Франка. Львів, 1908. 8^о, (20×13),

ст. Х+439+(2) та ст. (2)+(1)+(3)+423 + (5). З дукані Наукового Товариства ім. Шевченка.

Зміст I-го тому: Ст. V—X: Іван Франко — Передмова. Далі між іншими були поміщені такі твори: „Дівочії ночі“, ст. 239—40; „На незабудь В. І. Штернбергу“, ст. 35; „Панове субсクリбенти“, ст. 152—3; Передмова до „Гайдамаків“, ст. 151—2; Передмова до другого видання „Кобзаря“, ст. 414—17; Приписи до „Гайдамаків“, ст. 148—50; „Сова“, ст. 231—8; рос. поеми: „Слѣпая“, ст. 173—202; „Тризна“, ст. 209—23; Крім того подав Франко уваги П. Куліша до „Маряни Черниці“ (з „Основни“), ст. 164—5 зі своєю увагою, ст. 165—6.

В другому томі поміщені були, крім інших, такі твори: „А нумо знову віршувать“ (в двох ред.), ст. 69—70 та 71—2; „Варнак“ (дві ред.), ст. 76—81 і 82—4; „Ми вкупочі колись росли“ (інше закінчення, ст. 240; „Москалева Криниця“ (дві ред.), ст. 57—67 і 283—96; „Чернець“ (інше закінчення, ст. 39—44; „Якби тобі довелося“ (закінчення в іншій ред.), ст. 218—20; Крім того вмістив Франко й записані або перероблені Шевченком такі народні пісні: „Титарівна біля криниці“, ст. 105; „Ой у саду, саду ходила кокошка“, ст. 245; „Ой на горі по тім боці“, ст. 245—6; та „Хоть годину посидимо вкупочі з тобою“, ст. 246.

244. Доманицький, В.: [рецензія на вид. Франка] „Рада“ 1908, № 164 (18/31. VII), ст. 3.

245. Томашівський, С.: [рецензія на вид. Франка]; „ЛНВ“ 1908, кн. 2, ст. 440—1.

246. Černý, A.: „Slovanský Prěhled“, R. X. č. 8—9 (květen-červen 1908), ст. 432 [рецензія на вид. Франка].

247. Романчук, Ю.: Три нові видання Шевченка. „Діло“ 1908, № 5 (6. I). Львів, ст. 3 та окрема відбитка. Л. 1908, ст. 8, 8^о [відповідь Франкові].

[Рецензія на три нові видання Шевченкового „Кобзаря“; 2 — у Львові — Наукового Т-ва ім. Шевченка [під редакцією Ів. Франка] й „Просвіти“ [під редакцією Юл. Романчука] і 1 — у Санкт-Петербурзі — Українського Благодійного Т-ва [під редакцією В. Доманицького].

248. Стороженко, Мик[ола]: Дві записки книжки Шевченка. Український літературний альманах „Нова Рада“ під редакцією М. П. Старицького, О. П. Косачь, Л. М. Старицької і І. М. Стешенка. Київ. 1908, 8^о, ст. 31—35. В-ня Київського літературно-артистичного Т-ва.

1909.

249. „Човен“ („Бітер з гаєм розмовляє“). „Вѣстникъ Европы“ 1909, кн. V, ст. 195—196. [Текст поезії з паперів дружини В. Костомарова — Алли Леонтьєвни. З передмовою М. Могилянського на ст. 194—5: „Неизвѣстное стихотворение Т. Г. Шевченка“].

250. Могилянський, Михайло: Пам'яті Т. Гр. Шевченка. „Київські Отклики“ 1909, № 57 [про пам'ятник поету та про нове, повне, критичне видання його творів].

1910.

251. Т. Шевченко. Кобзарь. Третє повне видання під редакцією В. М. Доманицького. З портретом і життєписом. Видання В. І. Яковенка. (Спб.) 1910, 8^о, (20×14), ст. XXIX + 600. [Типографія М. Н. Ерлих].

Зміст: В. Доманицький: Од редактора, ст. III; Він же: Життя Тараса Шевченка (ст. V—XXIII; далі текст Кобзаря; Примітки, ст. 581—600.

252. Є[фремов], С[єргій]: [рецензія], „Рада“ 1910, № 268 (25. XI — 8. XII), ст. 3—4.

253. Маковей, О.: Матеріали до житєписи О. Федьковича. „Укр.-руська Бібліотека“ НТШ. т. V. Л. 1910, ст. 133. [Лист Г. Рожанського до Федьковича з 21. V. 1866].

254. Франко, Іван: Нарис історії Українсько-руської літератури. У Львові, 1910. Накладом Українсько-Руської Видавничої Спільноти. Ст. 444. [Згадка про видання „Кобзаря“ в рр. 1840, 1844, 1860, 1867, 1876, 1878, 1881, 1889, 1893, 1907 (Доманицького) та 1907-8 (Ів. Франка).

[„...Кузьма Ляховський має запевноне ім'я в історії нашого письменства не тільки як складач жєневських Драгоманівських видань, але також як співвидавець мініятурового жєневського „Кобзаря“ 1878 р., якого видавці підписані іменами Кузьма і Сірко, себто Кузьма Ляховський і Федір Вовк. Сей мініятуровий „Кобзарик“ зробив свого часу велику сенсацію в Галичині і певно тисячами примірників був перевезений до Росії, бо його примірник можна було сховати в кишені камізелки“ (ст. 186—7).

(...„До того йому [Драгоманову] прийшла думка видати в Жєневі стереотипне видання поезий Шевченка, і хоч як принадними видавалися обчислення Драгоманова що до коштів такого видання, то все таки приготовлене стереотипів пожерло кілька тисяч франків і фактично не було докінчене, а брак фондів спричинив те, що до їх надрукування не приступлено зовсім...“ (ст. 289).

(...„Вечерниці“ протягом двох літ

(1862—63) опублікували значне число поезій Шевченка, в тім числі деякі невидані до того часу або відомі тільки з липського видання Гергарда 1859 р. "... (ст. 163—4).

„Рускій Сіонъ“ (1871) під редакцією Сильвестра Сембратовича та Юліана Пелеша... „незабаром в ньому показалися острі напади не проти латинізації Русинів, але проти раціоналізму і маловіря руських народовців, спеціяльно за їх культ Шевченка. З нагоди якогось львівського видання творів Шевченка, і без того вже кастрованих, почувлася з „Руского Сіона“ така лайка на українського поета і на все українофільство...“ Ст. 224).

(..., в „Правді“ 1876 р. передруковано з пражського Кобзаря поезію Афанасьева-Чужбинського — „Гарно твоя кобза грає“... (Ст. 230).

(..., Та про те справа язика й народности не переставала дратувати молодих умів, а опубліковане в р. 1876 у Празі двотомове видання Шевченкового „Кобзаря“, а особливо другий том, що містив вірші заборонені в Росії, в тім числі такі новості, як „Марію“, „Царів“, „Гимн чернечий“, „Як би ви знали, паничі“ (ся вірша ще перед виходом пражського „Кобзаря“ з коректурної картки передрукована в „Правді“), піддало тим спорам багато радикального духа“... (ст. 245).]

1911.

255. Славинський, М.: [рецензія на друге видання Яковенка Творів т. I-го по конфіскації]. „Вѣстникъ Европы“ 1911, кн. 10, ст. 385—6.

256. Вороний, М.: [рецензія на вид. 2-х томів „Кобзаря“, як безплатний додаток до журналу „Пробужденіє“ р. 1911, Спб.]. „Рада“ 1911, № 113, (19.V/1.VI), ст. 3 [на обидва томи].

257. Барвінський, О.: Перше видання Шевченкових творів у Галичині. „Руслан“ 1911, ч. 59 (16.III), ст. 1—2 [файлетон].

258. Маковей, Осип: „Заповіт“ Т. Шевченка (Кілька заміток до автографу поета). „Руслан“ 1911, № 54. Львів.

259. Новицький, Ол.: Варіанти до Кобзаря 1860 р. „ЗНТШ“ т. СП, 1911, кн. II, ст. 157—162)... [з деякими помилками] — зазначає П. Зайцев, т. II, ст. 228). [Ще поправки тексту рукою Т. Шевченка в прим. „К.“—Ю. Ю. Цвітковського].

260. Матушевський, Ф.: В роковини смерті друга-товариша [вкінці ч. 194 про працю Дом-го над „Кобзарем“] „Рада“ 1911, № 193 і 194, файлетон.

261. Романчук, Ю.: Нове видане Шевченка. „Неділя“ 1911, № 20. Львів. [про „Кобзар“ 1867 і 1876 та про засади свого видання].

262. Твори Т. Шевченка в двох томах. Видання В. Яковенка. Том перший. Кобзарь. Під редакцією В. Доманицького з життєписом, портретом і 53 малюнками Н. Ткаченка та С. Дудіна. С.-Петербургъ 1911, 89, (20×14), ст. XXIX+600+53 табл.+1 портрет. Типографія Ю. Н. Ерлихъ.

Зміст: В. Доманицький: Од редактора, ст. III; В. Доманицький: Життя Тараса Шевченка, ст. V—XXIII; Зміст книги, ст. XXV—XXIX; Кобзарь, ст. 1—580; Примітки, ст. 581—600.

[Видання перед конфіскацією. Це властиво передрук вид. р. 1910 „Кобзаря“ лише з викрапкуванням слова „цар“ у надто нецензурних місцях].

263. Твори Т. Шевченка. В двох томах. Том перший. Кобзарь. Друге видання В. Яковенка. Під редакцією В. Доманицького, з життєписом, портретом і 53 малюнками Н. Ткаченка і С. Дудіна. С.-Петербург 1911, 89 (20×14), ст. XXVIII+(1)+600+53 таблиці+портрет. Типографія Ю. Н. Ерлихъ.

Зміст: В. Яковенко: Од видавця, ст. III; В. Доманицький: Життя Тараса Шевченка, ст. V—XXIII; Зміст книги, XXV—XXVIII; далі Кобзарь; Примітки, ст. 581—600.

[Видання вийшло по конфіскації та після судового присуду, який 14 поезій зовсім сконфіскував, а чимало інших покрав].

264. Твори Т. Шевченка. Твори в двох томах. Том другий. З портретом і трома (!) малюнками. Видання В. Яковенка. (Спб.) 1911, 89, (19×13), ст. IV+447+4 табл. [На титуловій картці, після слів „Том другий“ подано мотто: уривок із віршу М. Некрасова про Шевченка].

Зміст: В. Яковенко: Од издателя, ст. III—IV; Назар Стодоля, ст. 1—37; Сльпана, ст. 39—67; Безталанний, ст. 69—82; Передмова до другого видання Кобзаря, ст. 83—85; Автобіографіческая замѣтка Т. Шевченка (по его собственной рукописи), ст. 86—9; Автобіографическое письмо Т. Г. Шевченка къ редактору „Народнаго Чтенія“, ст. 90—6; Матеріялы по политическому дѣлу Т. Г. Шевченка (Редакція Иг. П. Житецкаго), ст. 97—144; Дневникъ, ст. 145—342; Письма, ст. 343—445; Оглавленіе, ст. 447—8.

265. Єфремов, Сергій: [рецензія на „Кобзарь“ вид. Іогансона, 1912] „Рада“ 1911, № 289. Київ. [Ще видання вийшло в р. 1911 сильно попсоване цензурою. Тут бракує 24 твори і то найкращих].

266. Барвінський, Олександр: Спомини з мого життя (Образки з громадського і письменського розвитку Русинів). Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї. Загальна Бібліотека № 87—91. Ч. 1. Львів 1912, ст. 110—115 [Розділ 19: Наші змагання до розповсюдження Шевченкових творів].

267. Романчук, Юліан: Критичні замітки до тексту поезій Шевченка. „ЗНТШ“ т. СХІ—1912, кн. V, ст. 84—116 та т. СХІІ—1912, кн. VI, ст. 90—119. [Тут Ю. Ром-к порівняв текст свого видання р. 1912-го з виданнями Дом-го і Франка].

268. У. С. Р. [Уля Романчук]: Нове видане творів Шевченка і остатні томи „Руської Письменности“. „Діло“ 1912, Львів, № 193 (27. VIII), ст. 6 (Відділ: Література, наука і штука).

269. Твори Тараса Шевченка. Накладом Товариства „Просвіта“. Том I. (Третє видане). Руська Письменність. V, 1. У Львові 1912, 80, (17×12), ст. 552. З друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка.

Зміст: Юл. Романчук: Передмова до першого видання („Поезії“ Т. Шевченка), ст. 3—4; Передмова до другого видання („Твори“ Т. Шевченка), ст. 4—7; Передмова до третього видання, ст. 7—8; Найважливіші дати з життя Тараса Шевченка, ст. 9—10; Тарас Шевченко. (Автобіографічні звістки). (Переклад з російськ.), ст. 11—25; I. Письмо до редактора часопису „Народное Чтеніє“, ст. 11—18; II. З повісті „Княгиня“, ст. 18—25; Передмова до другого видання „Кобзаря“, ст. 29—31; Поезії: А) До зашлання, ст. 33—375; Артист (Художник), ст. 376—509; Приписки, ст. 510—44; Шевченко jako маляр (за Ол. Новицьким), ст. 544—5; Доповнення, ст. 545—6.

270. Твори Тараса Шевченка. Накладом Товариства „Просвіта“. Том II. Третє видане. Руська письменність. 5, 2. У Львові 1912, мала 80, (17×12), ст. 544. З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка.

Зміст: Поезії: Б. На заслання. В. По заслання, ст. 5—361; Назар Стодоля, ст. 315—61; Записки (Журнал або Дневник), (переклад з російського, в скороченню), ст. 362—492; Доповнення, ст. 493—7; Пояснення, ст. 498—534.

271. [Возняк, [Михайл]: Кілька слів про повне видання поезій Т. Шевченка. „Неділя“ 1912, ч. 12, ст. 5—6.

272. Єфремов, Сергій: Чистому сердцем. Біографія [В. Доманицького], спомини, похорон. Київ, 1912. [Спогади Ф. Матушевського про працю В.

Доманицького над „Кобзарем“ Т. Шевченка, ст. 59—60].

273. Справа з „Кобзарем“ Т. Шевченка. „Рада“ 1912, № 120, (27. V. — 9. VI), ст. 3.

274. Сочиненія Шевченка передь судомъ. „Биржевыя Вѣдомости“ 1912, № 13. 306 (19. XII).

275. Суд над „Кобзарем“. „Неділя“ 1912, ч. 24, ст. 8.

276. „Кобзар“ перед судом. „Неділя“ 1912, 22, ст. 8.

277. Конфіскація „Кобзаря“ в Росії. „Неділя“ 1912, ч. 47—48, ст. 12.

1913.

278. Новицький, Ол.: Ще до тексту „Кобзаря“. „ЗНТШ“, т. СХV, 1913, кн. III, ст. 166—176. [текст поезії: „Кума моя і я“].

279. Зайцев, Павло: Русскія пѣсми Шевченка. „Вѣстникъ Харьковскаго Историко-Филологическаго Общества“, вып. 3, ст. 23—36 і окремою брошурою: Харків 1913, вел. 80, ст. 16. [Поправки до рос. поем у виданні Яковенка подано тут за автографами: „Слѣпая“, ст. 24—27 або брош. 4—8]. [поправки на ст. 25—27 і 5—7]; „Тризна“, ст. 28—36 і 8—16 [поправки ст. 30—34 і 10—14].

280. Дѣло о Кобзарѣ [про друге видання „Кобзаря“ — 1908 р. Доманицького]. „Украинская Жизнь“ 1913, № 1, ст. 170.

281. Новое дѣло „Кобзарѣ“ Шевченка. „Укр. Жизнь“ 1913 р., № 9, ст. 95—96 [про конфіскацію повного видання „Кобзаря“ Т. Г. Шевченка 1907 р.].

281а. СПб. Губ. Вѣдомости. 30 октября 1913 г. — Копія з циркул. Гл. Управ. по дѣламъ печати отъ 9 сентября 1913 р. № 12. 395 [список засуджених на страту Шевченкових віршів].

1914.

282. Кобзарь Тараса Шевченка. Фототипія першого видання з р. 1840-го. Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, 1914. 80, (18,5×11,5), ст. 114. З друкарні Наук. Т-ва ім. Шевченка. [Не репродуковано лише окладинки].

283. Т. Г. Шевченко. Кобзарь. Русское Книжное Товарищество, „Дѣятель“, С.-Петербург (1914), 80, 18×12, ст. V—162. (Типо-литографія В. В. Шварцъ). На обкладинці ще є: Общедоступная Библиотека. № 381—3. [Вийшов лише перший випуск, бо через війну видання припинилося].

Зміст: Павелъ Зайцевъ: Предисловіе, ст. III—V; Далі текст „Кобзаря“. [„является точнымъ воспроизведеніемъ текста „Кобзаря“ 1860 г. съ

принятиєм всіх исправленій, сдѣланныхъ лично Т. Г. Шевченкомъ на экземплярѣ, принадлежащемъ Ю. Ю. Цвѣтковскому въ Москвѣ“]. Приписи, ст. 161—2.

[В цім виданню П. Зайцев вперше опублікував повнішу редакцію поеми „Черниця Мар'яна“ за копією Г. Псьолни (ст. 70—86). На його думку, ця „копія снята с него (цебто рукопису, що належав Корсунові) чрезвычайно тщательно с оговорками относительно описок и погрѣшностей оригинала“. Але в дійсності, опублікований Зайцевим текст має чимало різних хиб. Тут ми знайдемо пропуски і псування окремих рядків, зміну Шевченкової мови, різночитання та інше (М. Новицький, ЗІФВ ВУАН т. IV, ст. 34)].

284. Мельников, Лука: [рецензія на вид. 1914 р.] „Украин. Жизнь“, 1914, № 11—12, ст. 108—10.

285. Оксані К...ко. („Вітер в гаї нагинає“ („Вѣстникъ Европы“, 1914, кн. 2, ст. 253—4 (в статті П. Зайцева)].

286. М[атушевський], Ф.: [рецензія на вид. „Повного збірника творів Т. Шевченка під ред. Д. Дорошенка р. 1914], „Україна“, 1914, кн. 4, ст. 90—1.

287. Єфремов, Сергій: Судьба одной книги. Къ 100-й годовщинѣ рожденія Т. Г. Шевченка. „Голосъ Минувшаго“, 1914, № 2, ст. 29—31.

288. Гординський, Я.: До першого видання Шевченкових творів у Галичині. „Руслан“, 1914, ч. 53 (10. III), ст. 2—3. [Лист Г. Рожанського до А. Шанковського з 27. IV. 1866].

289. Псевдокритики Шевченка. „Руслан“, 1914, ч. 54—57.

290. Возняк, М.: Шевченків „Кобзар“ 1860 року в світлі критики Совінського. „Діло“, 1914, ч. 54, ст. 4—5.

291. Русовъ, А.: Изъ воспоминаній о П. П. Чубинскомъ. „Украин. Жизнь“, 1914, кн. I, ст. 40—41.

292. Єфремов, Сергій: Пропала книга — книга знайшлася, ст. 191 та „Знов пропала книга“, ст. 201—2. Збірка „Шевченко“. В-во „Вік“, 1914, Київ.

293. Стещенко, Іван: Наша велика книга. „ЛНВ“, 1914, № 2.

294. Зайцевъ, П.: Новое о Шевченко. „Рускій Библіофилъ“, 1914, № 1, стр. 24—25 [про „Кобзар“ 1860 р.]

295. Зайцевъ, П.: Незданная строки изъ Шевченка. „Рѣчь“ 1914, № 53 [місяця черкнені цензурою в творі „Тризна“ Т. Шевченка].

296. Зайцевъ, П.: Новые стихи Т. Шевченка. „Новъ“, 1914, № 38.

297. Історія Шевченков-

скаго „Кобзаря“. „Утро“, 1914, № 2236, Харків [подано місця черкнені цензурою в „Тризні“, 1844].

298. Стебницький, П.: Повний „Кобзарь“ в Росії. „ЛНВ“, 1914, № 2, ст. 277—81. [оголошено документи офіційного листування з приводу цензурного дозволу „Кобзаря“].

1916.

299. Науменко, В.: А. А. Русовъ. „Укр. Жизнь“, 1916, кн. 1, ст. 47—48.

1917.

300. Грушевський, Олександр: Шевченківська література за останні роки. „Україна“. Київ. 1917, кн. 1—2. [Огляд Шевченкіани за 1914—1917 рр., правда неповний, особливо що до галицько-буковинських авторів].

301. В. Д[иканський] (Королів): (рецензія). „Книгарь“ 1917, ч. 2 [жовтень] та ч. 4 [грудень], ст. 90 і 211.

1918.

302. Тисяченко, Гр. [Саливон]: Історія Великої Книги. „Книгарь“, 1918, № 6 [лютий], ст. 300—308.

303. Тарас Шевченко. Твори. Том. I. „Про життя й твори Т. Шевченка“. „Кобзарь“ (до першого арешту). Київ—Ляйпціг. Українська Накладня. Коломия. Галицька накладня. Winnipeg [!] Man. Ukrainian Publishing (sic!). [Ляйпціг, 1918], 8°, (22×15), ст. (2)+544+портрет. [Друкарня Spamer у Ляйпцігу].

304. Зайцев, Павло: [рецензія на вид. „Кобзаря“ в ред. В. Доманицького вид-ом „Криниця“, Київ, 1917]. „Книгарь“, 1918, ч. 8. квітень, ст. 470.

305. Паночіні, С.: [рецензія на видання окремих творів Т. Ш.ка вид-ом „Українська Школа“]. „Книгарь“ 1919, ч. дев'ятнадцяте — березіль. Ст. 1218—1222. [а також на видання „Рух“ (!)]. В-во книгарні Є. Череповського. Х.-К. Л. 1918. Київ, 1919.

1919.

306. Єфремов, С.: Шевченко на літературних позах. До історії виданнів „Кобзаря“. „Наше Минувле“ 1919, ч. 1—2, ст. 34—56.

307. М[іяковський], В.: Лист В. Доманицького. [З останніх місяців його життя]. „Наше Минувле“, 1919, ч. 1—2, ст. 153—156.

308. Филипович, П.: Історико-літературні матеріали до Шевченка. II. Нові рядки Т. Шевченка. „Наше Минувле“ 1919, ч. 1—2, ст. 32—33.

309. Зайцев, Павло: Нові матеріали до біографії й творчости Шевченка: 3) „Лилея“, 4) Передмова Куліша до „Неофітів“. „Наше Минувле“, 1919, кн. 1—2, ст. 17—24.

310. Зайцев, Павло: Два „Кобза-

рі“ [рецензія на видання „Рух“ 1918 та лийпцігське вид. 1918]. „Книгарь“, 1919. № 19. Березіль, ст. 1161. К.

311. Тарас Шевченко. Твори. Том II. Кобзарь [в „Петропавлівській криниці“. На засланню і пізніше]. Варіанти й доповнення до „Кобзаря“. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [sic!] Man. Ukrainian Publishing [sic!]. [Львів, 1919], 80, (22×15), ст. (2)+656+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

Зміст: Кобзарь, ч. II, ст. 1—351: Варіанти й доповнення. [Отсі варіанти, доповнення і пояснення додаю до „Кобзаря“, щоб видно було, на якому матеріалі опер я текст Шевченкових поезій і чому подекуди відступив від тексту найбільше розповсюджених видань: Доманицького, Романчука й Франка. (ст. 639).

„...Знаю, що найлегше було-би передрукувати текст Романчука, Доманицького або Франка. Не зробив я цього, бо, на мій погляд, ми ще не маємо „Кобзаря“ з незмінним текстом, який можна-б передрукувати, мов Євангеліє. Думаю, що видавець „Кобзаря“ повинен заєдно приглядатися до кожного рядка, до кожного словечка тексту, порівнювати, слідити й старатися доложити свою цеглину до праці над усталенням тексту творів нашого найбільшого поета. (ст. 640)]. Ст. 353—640; Зміст, ст. 641—56. [поміщені такі не-Шевченкові твори: „Та головонька моя бідна“ та „Титарівна біля криниці“].

312. Тарас Шевченко. Твори. Том III. Назарь Стодоля. — Артист. — Дневник. — Книгиня. — Автобіографічна замітка. — Лист до редактора „Народ. Чтенія“. — Пояснення. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [sic!] Man. Ukrainian Publishing [sic!]. [Львів, 1919], 80, (22×15), ст. (2)+467+(1)+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

313. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том I. Про життя і твори Тараса Шевченка — написав Богдан Лепкий. Література. — Матеріали до процесів Шевченка. — Листи Тараса Шевченка. — Автобіографічна замітка Т. Шевченка. — Спомини про старшого боярина Тараса Шевченка. — Шевченко серед поетів славянства — написав Н. [?] Корш. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [!] Man. Ukrainian Publishing (sic!). [Львів, 1918], 80,

(22×15), ст. XVII+513+(1)+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

314. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том II. Кобзарь. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [sic!] Man. Ukrainian Publishing [sic!]. [Львів, 1919], 80, (22×15), ст. XVI+707+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

1920.

315. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том III. Варіанти й доповнення. [Те саме, що й у „Творах“]. Пояснення до „Кобзаря“. — Сльня (поема). — Безталанний (поема). — Уривок з драми: „Никита Гайдай“. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg, Man. Ukrainian Publishing [Львів 1920], 80, (22×15), ст. (1)+451+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

316. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том IV. Назарь Стодоля. — Артист. — Дневник. — Книгиня. — Безчасний. — Капітанша. — Пояснення. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [sic!] Man. Ukrainian Publishing [sic!]. [Львів, 1920], 80, (22×15), ст. 602+(1)+портрет. [Друкарня Spamer у Львівці].

317. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том V. Музика. — Варнак. — Близнята. — Прогулька. — Наймичка. — Спомини Лазаревського. — Чого стоїть Шевченко, яко поет народний (Куліша). — Слово над гробом Шевченка. — Пояснення. Київ—Львів, Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg, Man. Ukrainian Publishing. [Львів, 1920], 80, (22×15), ст. (1)+514+портрет. [Друкарня К. Г. Редера у Львівці].

1921.

318. Сімонович, Василь, др.: Передмова [до народного видання „Кобзаря“ видання „Українського Видавництва в Катеринославі“]. Катеринослав—Камянець—Львів. 1921, ст. XXIX+431.

[За основу цього видання взято видання Доманицького з 1907 р., але ж використано всі відміни (варіанти) та видання (редакції), що їх зазначив у своїйому великому виданню творів Шевченка д. Богдан Лепкий. А вибрав я такі слова „Кобзаря“ (текст) до цього видання, які, на мою думку, найкращі. Я так собі думаю, що коли ще вчені люди й дослідники Шевченка не устаткували тексту, не

сказали, що оці, мовляв, тільки слова треба класти, не иньчі — то я мав ще право це зробити. Так я собі думав і щодо ладу, як ідуть за собою поезії (хронологія). Не всі вони йдуть у мене так, як у иньчих видавців. Деякі не певні щодо часу написання поезії я вмістив там, де вважав, що там їм місце, а не деінде, — але ж це я зазначував у примітці... (ст. VIII.)

319. Білецький, Л.: [рецензія]. „Укр. Трибуна“ 1921, ч. 177 (З. XII), ст. 3.

320. Дорошенко, Д.: [рецензія]. „Хліборобська Україна“, зб. V—VI (1921), ст. 211—6.

321. Зеров, Мик.: [рецензія на „Револьюційні поезії“ видання Київ, 1921]. „Голос Друку“ № 1 (1921), ст. 201—2.

322. Яшеч, Микола: Т. Шевчен-ко. Матеріали до бібліографії (р.р. 1903—1921). Випуск перший. Всеукраїнське Державне Видавництво. Харків, 1921. Стор. 108. 80, (26×17).

323. Айзеншток, Л.: *Haveant sua fata*. [Про видання Шевченкових творів Доманицьким... приклад „Лілея“ — контамінація текстів], ст. 55—57. „Голос Друку“. Критико-бібліографічний часопис. Книга перша, ст. 50—59. X. 1921. ДВУ.

1922.

324. Данилов, Вл.: К цензурной истории сочинений Т. Г. Шевченка. „Начала“, 1922, № 2, ст. 239—255. Петроград.

[Про „дїло“ „О дозволеніи художнику Тарасу Шевченку напечатать новымъ изданіемъ сочиненія его: „Кобзарь“ и „Гайдамаки“ — видання р. 1860]. [Цензурная історія „Кобзаря“ 1860 р. та четвертого видання — 1867 р., а також „Букваря южно-русского“ 1861 р. Подаються також короткі відомості про видання „Кобзаря“ в Празі 1876 року].

325. Машкин, А. проф.: Шевченковедство, як наука. „Вісти“ X. 1922, № 58. [...] „дильно зайнятися критикою, освіченою вже традицією, текстом творів Шевченка, його історії й варіантів, дати коментарії його і в наслідок усієї роботи — прийти до певного канону-тексту“. [пор. М. Плевако: Шевченко й критика. „Червоний Шлях“ № 4—5, 1924, ст. 142].

326. Коряк, Володимир: Ліквідація культу Шевченка. Газ. „Вісти“, X. 1922, № 58.

327. Айзеншток, Ієремія: До тексту Шевченкових творів. „Шлях Мистецтва“ ч. 2 (4). 1922. Харків. Ст. 47—54 і окремою брошурою: „Шевченковедство — сучасна проблема“

I. До тексту Шевченкових творів. Всеукр. Літературний Комітет. X. 1922. Ст. 23.

1923.

328. Дорошенко, Володимир: Новіша література Шевченковедства. „Громадський Вістник“, 11 березня 1923 р. Львів, ч. 55, ст. 6—7.

329. Багрий, А. В. проф.: Шевченковская студия (Введение в изучение Шевченка; темы для литературных работ; библиография). Владикавказ, 160, ст. 50+1. 1923.

330. Багрий, Алексій: К библиографии Т. Г. Шевченка (по поводу указания М. Яшека). „Известия Горского Института народного образования“, т. I, 1923 і окремо: Владикавказ, 1923, ст. 14, вел. 80.

1924.

331. Новицький, Михайло: Поема Т. Шевченка „Мар'яна Черниця“. [За автографом з архіву О. Корсуна]. „Записки Істор.-Філол. відділу“, кн. IV. 1924. У Києві, ст. 19—35. [З поясненнями та примітками].

332. Стебницький, Петро: „Кобзар“ під судом. „Записки Іст.-Філол. відділу“ ВУАН. кн. IV. У Києві, 1924, ст. 36—48. [...] „правительствующему сенату“ довелося касувати цензурний дозвіл і на-ново класти Ш-ові вірші на старе прокрустове ліжко“. (ст. 36.)

333. Филипович, Павло: До студіювання Шевченка. „Нова Громада“. Київ, 1924, кн. 20—21, ст. 4—5.

334. Шевченківський Збірник. Т. I. Видання „Сорабкоп“ Київ, 1924, 49. Стор. 151. [Редакція Е. Григорюка і П. Филиповича].

335. Дорошенко, Вол.: Нові досліді над Шевченком. „Діло“, Л. 1924, ч.ч. 166 і 167 (31 липня).

336. Плевако, М., проф.: Шевченко й критика. „Червоний Шлях“, ч. 4—5, 1924, ст. 142 і окремо: Проф. М. Плевако. Шевченко й критика (Еволюція поглядів на Шевченка). „Червоний Шлях“ 1924. X., ст. 75. [...] „Найперше ж, звісно, треба подбати про видання творів Шевченка (академічне, повне, опрацьоване і народне та шкільне), про видання його листування й „Щоденника“, про написання нової, великої, критичної біографії Шевченка, про видання, нарешті, головніших старих критичних розвідок про Шевченка і т. д.“ ст. 75].

337. Новицький, Михайло: До тексту Шевченкового „Кобзаря“ [критика праці над текстом „Кобзаря“ Доманицького, його „пропуски та помилки“ в друковані збірки „Три літа“ з автографу Ш-ка та наведення пов-

ного тексту в „ортографії оригіналу“ з рукопису „Три літа“: „Заворожи мені, волхве...“, „Кавказь“ та „Холодний Яр“]. „Україна“ 1924, кн. 4. ДВУ., ст. 75—83.

1925.

338. Дорощенко, Дм.: Показчик літератури українською мовою в Росії за 1798—1897 роки. „Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі“. Прага, 1925, ст. 142—238.

339. Айзеншток, І. Я.: „Примічання до „Дневника“ Т. Шевченка. Изво „Пролетарий“, 1925. X. [Примітка 303, ст. 264—65 на текст „Дневника“: „11 аפרіля 1858 г. Поручилъ Каменецкому хлопотать въ цензурномъ комитетѣ о дозволеніи напечатать „Кобзаря“ и „Гайдамаки“, подъ фирмою: „Поезія Т. Ш.“, что изъ этого будетъ?“].

340. Дорощенко, Вол.: Шевченкознавство за останнє десятиліття (1914—1924). [Короткий інформативний огляд]. „Стара Україна“, Львів, 1925, ч. III—IV, ст. 72—89 і окремо відбиткою 1925. Л.

341. Богдацький, Павло: До історії критичного видання „Кобзаря“ Т. Шевченка. (Бібліографічна замітка). „Стара Україна“ 1925. Л., ч. III—IV, ст. 70—72.

342. Студинський, К.: Люстро-ваний „Кобзарь“ Т. Шевченка з 1844 р. [Тут же і подано невідомий вірш: „За що ми любимо Богдана“ з рукописного збірника „Wirszy T. Szewcszenka“]. „Стара Україна“ 1925. Л. ч. III—IV, ст. 59.

343. Зайцев, Павло: Наш довг перед Шевченком. „Стара Україна“. 1925, ч. III—IV, ст. 39—42.

344. Яшек, Микола: До історії „Кобзаря“, [матеріали]. [„Кобзарі“ до р. 1876 і література про празьке видання р. 1876]. „Черв. Шлях“ 1925, № 3, стор. 285—93.

345. Т. Шевченко. Поезії. „Кобзарь“. Зредагували та примітки подали І. Айзеншток та М. Плевако. Державне Видавництво України 1925. (Харків), 80, (21,5×17,5), ст. 443+(1). [Роботу над текстом вів І. Айзеншток, а коментар — М. Плевако, див. І. Айзеншток: „Судьба літературного наслідства Шевченка“]. Ст. 5—8. Від Редакторів: [критика попередніх видань „Кобзаря“, особливо В. Доманицького. Основи свого: „Редактори цього видання бажали перш за все дати поправний текст поезій великого українського поета. На підставі рукописів, рідких видань та дослідів над текстами Шевченка, на-

магалися вони вяснити та встановити останній і пізніші редакції поезій Шевченка, хоч на цьому шляху довелося їм де в чому порвати з багатолітньою традицією... Редактори дивляться на це видання, як на першу спробу дати справжній, канонічний текст Шевченка; звичайно, нові досліді дадуть можливість де-що виправити, де-що змінити. Проте, редактори гадають, що це видання все-ж таки ближче до канонічного, ніж попередні“... (ст. 7).]

346. Коряк, В.: [рецензія]. „Нова Книга“ 1925, № 9—10, ст. 58.

347. Ф. Янкубовський: [рецензія] „Большовик України“ 1925, № 83 (1278), (12. IV).

348. Гр. Тисяченко: Центральна Бібліотека Лубенської Округи. „Бібліологічні Вісті“ ч. 1—2 (8—9). 1925. К. ст. 164—165. [замітка про „Кобзарь“ 1840 р. та постанови про видання „Кобзаря“].

349. Лобода, А. М.: Шевченко і Некрасов. „Шевченко та його доба“. І. К. 1925 (ст. 106—7 [оцінка „Кобзаря“ Некрасовим на судовій розправі з Лисенковим]).

350. Зеров, М.: В справі критично-бібліографічного журналу. „Бібліологічні Вісті“ 1925, ч. 1—2 (8—9). ДВУ. К. ст. 121—22.

351. Айзеншток, І.: Рецидив не-критичности (З приводу нового видання „Кобзаря“ Шевченка) [рецензія на вид. „СІМ“ Москва, 1925, в двох томах.]. „Культура і Побут“ 1925 ч. 21.

352. Річицький, Анд.: [рецензія на вид. „СІМ“]. „Нова Книга“, 1925, № 4—5, ст. 40.

353. Багрій, А. В.: Т. Г. Шевченко в русських перелогах. Відбитка з „Известия Азербейджанского Университета“. 1925, Баку, т. 4—5.

[Из письма В. Н. Доманицького к истории издания „Кобзаря“ 1907 г. ст. 83—5. Подає текст поезії: „На горі коло броду“, „Сон“ [— На панщині пшеницю жала...] за листом В. С. Аксакової до М. Гр. Каргашевської 26. VII. 1858 з архіву Пушкін. Дому в Ленінграді. [ст. 80 відбитки або 172 „Известий“].

354. Станиславський, В.: „Кобзарь“ 1867 р. [про видання р. 1867 Лисенкова]. „Україна“ 1925, кн. 1—2 (II), К. ст. 153—4.

355. Гадзинський, В. та Буревій, К.: Передмова до першого тому їх видання „Творів“ Т. Шевченка у вид. „СІМ.“ 1925, ст. VII—VIII.

356. Новицький, М.: [рецензія на вид. „СІМ.“]. „Життя й Революція“ 1925, кн. 6—7, ст. 124—6. [цікаві рядки критики праці Доманицького та

„безграмотної“ роботи редакції вид. „СІМ“].

357. М. П.: [рецензія на вид. „СІМ“] „Більшовик“ К. 1925, № 119 (1314). (28. V).

358. Филипович, П.: Шевченко і Гребінка. „Україна“ 1925, кн. 1—2 (11), ст. 24—36 [ст. 27, згадано споми-ни П. Мартоса про видання „Кобзаря“ 1840 р. ...як легенда].

359. Новицький, Михайло: Шевченко в процесі 1847 р. і його папери. „Україна“ 1925, кн. 1—2 (11), ст. 51—99. [У II розділі: „Шевченкові папери“ на ст. 74 і 75 подано варіанти Псалмів 149 та 81, як вони були записані Ш-ком на листах до нього].

1926.

360. Вировий, Євген: Ювілей празького видання „Кобзаря“ Шевченка (р. 1876). „Наша Бесіда“, Варшава, ч. 8 (20 березня) 1926, ст. 1—3.

361. Вировий, Євг[ен]: Праздник Украинской Книги въ Ч. С. Республ[ик]ѣ. Къ пятидесятилѣтію пражскаго изданія „Кобзаря“. „Славянская Книга“, Прага, № 2 (февраль) 1926, ст. 11—14.

362. Богацький, Павло: „Кобзарь“ Тараса Шевченка в Празі (1876—1926). „Студенський Вісник“. Річник IV, березень 1926, ч. 3, ст. 8—14. Прага.

363. Бідинов, Вас., проф.: Протокол ч. 14 Українського Історично-Філолог. Товариства в Празі. [Доклад проф. Білецького, Л. Додаток проф. О. Лотоцького про історію праці В. Доманицького над „Кобзарем“]. „Праці Укр-го Істор.-Філол. Т-ва в Празі. Рік перший (1923—1924). Том I. П. 1926, ст. 200—2.

364. Русова, С.: Спомини про празьке видання творів Т. Шевченка. „Спудей“. Великому Поетові 1814—1861. Прага, 1926, ч. 4, ст. 30—32.

365. Луців, Л.: Тарас Шевченко та чехи й словаки. (Причиною до історії чесько-словацько-українських літературних взаємин). „Нова Україна“ Прага, 1926, березень—квітень, ст. 103—117.

366. Богацький, П.: Свято 50-літнього ювілею празького „Кобзаря“ Т. Шевченка. „Бібліографічні Вісті“. 1926, ч. 3, ст. 93—4. Київ.

367. Плевако, М.: Хрестоматія нової української літератури. Том I. Житомир 1926, ст. 500.

368. Vyrový, E.: Pražské vydání Ševčenkova „Kobzara“ z r. 1876 (K paděsátému výročí). „Slovanský Přehled“, Прага, 1926, ч. 6, річник XVIII, ст. 409—412.

369. Яшек, Микола: Шевченківсь-

ка література в 1925 р. „Червоний Шлях“ 1926, ч. 2 і ч. 3. Харків.

370. Паночіні, С.: Лист до редакції. (До історії одного „Кобзаря“). „Пролетарська Правда“, К. 1926, № 116, 16. V, 1926.

371. Кримський, Аг., акад.: Знадоба до життяпису Степана Руданського (1833—1873), ст. 80, 1926. Київ.

[..., Під ту саму пору довелося Руданському, правда безіменно й апокрифічно, опинитися — та й то надовго — в Шевченковському „Кобзарі“. 1876 року вийшло в світ празьке видання „Кобзаря“, і 2-й том того видання, присвячений тим Ш-вим віршам, яких не могла пропустити рос. цензура, містить на ст. 76—77 поезію „Полуботко“, що її, на думку видавців, Ш. мав написати бл. 1847 року. Всі тоді тому повірили; і навіть двадцятьма літами пізніш, у критичному львівському виданні всіх Ш-вих писаннів, яке (аж на прикінці XIX віку!) зладив проф. укр. літератури у львівському університеті Ом. Огоновський, ще фігурує „Полуботко“, як несумнівний Ш-ків твір (т. I. Л. 1893, ст. 248—49). Але це безперечно вірші Руданського, частина його історичної поеми „Павло Полуботок“, закінченої 8 червня 1860 р....].

372. Житецький, Гнат: Олександр Олександрович Русов. (В десяти роковини смерті). „Україна“. К. 1926, кн. (16), ст. 184—85. [Коротко переказана участь Ол. Русова у виданню празького „Кобзаря“ 1876 р.]

373. Буда, С[ергій]: До історії революційно-народницького руху на Україні в першій половині 70-х років. Іван Трезвинський, один з „193-х“. [Згадка про розповсюдження II т. празького „Кобзаря“]. „Україна“, К. 1926, кн. 4.

374. Новицький, Мих.: [рецензія на вид. вибран. творів з „Кобзаря“ з передмовою Юр. Меженка, вид. „Час“ 1926, К.] „Життя й Революція“ 1926, ч. 2—3, ст. 129—31.

375. Тищенко, Гр. [Саливон]: Історія Великої Книги. [Популярно виложена історія видань „Кобзаря“ Т. Шевченка. Зміст „К.“ 1840, подано знову неправдиво... „Катерина“ поставлена останньою, як у „Чигир. Коб.“] ст. 355. М. Плевако. Від первісного суспільства до соціалізму. Літературно-суспільнознавча хрестоматія в окремих книжках. Тарас Шевченко. К. ДВУ. 1926.

376. Яшек, М[икола]: Від „Кобзарика“ до великого „Кобзаря“. (Бібліографічний ескіз). М. Плевако: Хрестоматія: Тарас Шевченко. 1926. [та-

блиця всіх видань „Кобзаря“ — 113; повних, україн. мовою — 72, російс. — 11; популярних: укр. — 19, рос. — 11. Всього прим. видано: 400.000].

377. Лотоцький, Ол., проф.: Як появилася повне видання „Кобзаря“ [сторінка із споминів]. [про видання рр. 1906, 1908, 1910]. „Тризуб“ ч. 23 (21 березня) 1926 р. Париж, ст. 4—12.

378. Дорошенко, Дм.: Памяти В. М. Доманицького. „Спудей“, ч. 4.

1927.

379. Богацький, Павло: Нове про Шевченка. [Інформативний огляд] (1924—1927). „ЛНВ.“ 1927, кн. V і VI, ст. 63—77 та 129—136.

380. Драгоманів, М.: З листування з О. С. Сувориним. „Україна“ 1927, кн. 4 (23), ст. 134. [Причини ворожого відношення Белінського до Шевченка в листі до О. Суворина з 30. VIII. 1876].

381. Луців, Л., др.: Л. Совінський і Т. Шевченко. „Діло“, 1927, ч.ч. 55—57. [Його рецензія на „Кобзаря“ 1860 р.].

382. Т. Шевченко. Поезія. Том перший. Під редакцією Акад. С. Єфремова і М. Новицького. Українська Академія Наук. Історично-Літературне Товариство. Книгоспілка. (Київ 1927), 80, (18×13), ст. VII+(1)+476+(2) оп.+2 таб. [Друкарня Київської Філії Книгоспілки].

[„Головна мета нашої праці — дати повну хронологію і точний, перевірених за автографами поета й тогочасними виданнями його віршів, текст поезій „Кобзаря“... За вихідну точку ми беремо власні редакторські вказівки і побажання поета, рахуємося, насамперед, з багатою рукописною спадщиною Шевченка, а потім уже керуємося теоретичними міркуваннями про останню редакцію...“]

Зміст: Од редакторів, ст. V—VII (I); Текст „Поезій“, ст. 3—442; Примітки — ст. 443—474.

383. Т. Шевченко. Поезія. Том другий. Під редакцією Акад. С. Єфремова і М. Новицького. Українська Академія Наук. Історично-Літературне Товариство. Книгоспілка. (Київ 1927), 80, (18×13), ст. 482+(2)+2 табл. [Друкарня Київської Філії Книгоспілки]. Ст. 421—75: Примітки.

384. Айзеншток, І.: „Кобзарева“ повідь, „Червоний Шлях“ 1927, кн. 4, ст. 247—249. [з приводу різних видань „Кобзаря“ та рецензія на „Поезії“ вид. 1927 р.].

385. Заклинський Р[остислав]: [рецензія на „Поезії“ 1927 р.]. „Червоний Шлях“ 1927, кн. 5, ст. 270.

386. Єфремов, П[етро]: [рецен-

зія на „Поезії — 1927], „Зоря“, 1927, № 4—5, ст. 59—60. Дніпропетровське.

387. Повне зібрання творів Тараса Шевченка під загальною редакцією акад. Сергія Єфремова. Том четвертий. Щоденні записки [Журнал]. Текст. Первісні варіанти. Коментарій. Редакція і вступне слово акад. Сергія Єфремова. Українська Академія Наук. Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства. Державне Видавництво України. Київ 1927, 80, (24×16), ст. XI+786+(1)+(1)+6 портретів. [Трест „Київ-Друк“, 8-ма друкарня].

Зміст: Од редактора, ст. V—VIII; Сергій Єфремов: Літературний автопортрет Шевченка, ст. XIII—XIX; Щоденні записки (Журнал), ст. 1—187; Додатки до тексту Шевченкового журналу [первісні варіанти, виправки, тощо], ст. 188—210; Коментарій, ст. 211—767; Показчик імен, ст. 769—787+(1).

388. Богацький, П.: Академічне видання творів Тараса Шевченка. „Студенський Вісник“. Прага, 1927, ч. 3—4, ст. 26—31. [рецензія на IV т. вид. ВУАН. 1927].

389. Дорошкевич, Ол.: Новий Шевченко. „Пролетарська Правда“, 1927, № 58 (11. III). Київ.

390. Єфремов, П.: [рецензія на „Журнал“]. „Зоря“. Дніпропетровське, 1927, № 4—5, ст. 59—60.

391. [рецензія]: „Літер. Газета“ (Київ). 1927, № 15 (25. X), ст. 5.

392. Балицький, Павло: Етюди з історії української книги. I. Українські Петербурзькі видання першої половини XIX століття та їх видавці. [1. „Кобзарь“ Т. Шевченка 1840, ст. 153—157 і образок титульної сторінки. 2. „Чигиринський Кобзарь“ 1844, ст. 158; 3. „Гайдамаки“, ст. 158; 4. „Тризна“ ст. 160]. „Життя й Революція“ 1927, кн. 7-8, ст. 142—160.

393. Куліш, П.: Лист до Омеляна Огоновського. „Життя й Революція“ 1927, кн. 12, ст. 298.

394. Возняк, М[ихайло]: П. Куліш як інформатор галицького історика літератури. [Його листування 1889—91 рр. з Ом. Огоновським]. „Життя й Революція 1927, кн. 12, ст. 299.

395. Возняк, Мих.: Матеріали до життєпису Франка. „За сто літ“, кн. I. ст. 185. 1927. К.

[цитата з німецької автобіографії Франка з січня м. 1910 року: „...Моєю останньою й найтяжчою працею як видавця було видання поезій Тараса Шевченка, при якому ходило о те, щоб відбудувати по можності повний і повної поетичної вартості текст із безчисленних варіантів, які найшлися

як у досі друкованих виданнях, так і в рукописах самого автора. Ця праця стояла мене дуже багато труда, бо кожний аркуш вимагав п'ять або шість корект, також за-для загального переведення наголосу слів. Однак, я думаю, що я зробив свою роботу совісно й добре та запевнив Шевченковим поезіям свіжу, життєву й наскрізь поетичну фізіономію, не зробивши ніде хоча б одним словом насилля над його текстом“].

396. Рябінін-Склярєвський, О.: Київська громада 1870-х років. [про склади жєневського видання у Науменка та Вербицького]. „Україна“ 1927, кн. 1—2 (21), ст. 146.

397. Вировий, Е.: Скільки коштувало пражське видання творів Шевченка в р. 1875—76. [Памяти Д-ра Е. Грегра з нагоди 100-ліття з дня його народження]. „Книголюб“. Українське Т-во прихильників книги. Прага 1927, кн. I, ст. 19—21.

398. Богданова, Надія: Альбом М. Д. Селецької і автограф Шевченка. [В рукописному відділі Ленінградської Академії Наук у збірці автографів В. І. Яковлева зберігся автограф вступу до „Марини Черниці“ з 3. І. 1844 в альбомі М. Д. С-ої]. „За сто літ“ 1927, кн. I, ст. 16—18. Київ.

1928.

399. Русова, Софія: Мої спомини [до історії видання пражського „Кобзаря“ 1876 р.]. „За сто літ“, кн. II, ст. 159—161, 1928.

400. Перетц, Лев: Матеріали з української літератури та співробітництва „Снопа“ 1841 р. „Записки Істор.-Філол. відділу УАН. т. XIX. К. 1928, ст. 206—7. [„М. І. Костомаров пише в листі з 23 березня 1872 р. із Петербургу: „...при изданіи Кобзаря Шевченка въ 1867 году я писалъ Вамъ, но отвѣта не получилъ, я писалъ къ Вамъ, не уиѣлъ ли у Васъ отрывокъ „Черницы Марьяны“, который нѣкогда покойникъ Вам прислалъ въ „Сніпъ“. Его не отыскали въ его бумагахъ. Нужно было бы издать его...“ (ст. 207)].

[Лист М. И. Костомарова до О. О. Корсуна з 10. 11. 1880 р. із Петербургу. Він висловлює жаль з приводу пожежі, що трапилася у О. О. Корсуна в 1863 році, і пише далі: „жаль еще и пропавшихъ тогда малороссійскихъ писаній. Вѣроятно пропала тогда и переписанная рукою Шевченка „Черница Марьяна“, которой рукопись, какъ теперь помню, вся исчерчена была рисунками, воспроизведенными перомъ. Хотя впоследствии подъ этимъ названіемъ и напечагано

было стихотвореніе, но это не то, которое тогда онъ присылалъ Вамъ. А того, которое я когда то читалъ въ рукописи, принадлежащей Вамъ, я въ печати не встрѣчалъ“... (206)].

401. Айзеншток, І.: Академичний Шевченко. „Черв. Шлях“ 1928, № 4, ст. 110—17.

402. Гадзінський, В.: [рецензія на IV т. вид. УАН.] „Літ. Газета“ (Київ), 1928, № 4 (6. V).

403. Марковський, М.: [рецензія на IV т. вид. УАН.] „Україна“ 1928, кн. 4 (29), ст. 140—2.

404. Мякотин, В.: Из прошлого и настоящего. Дневникъ Шевченка. „Дни“ (Париж) 1928, № 1338.

405. Оксман, Ю.: [рецензія на IV т. вид. УАН.] „Життя й Революція“ 1928, кн. 3, ст. 188—90.

406. Возняк, Михайло: Останні зносини П. Куліша з Галичанами. „ЗНТШ“ 1928, т. CXLVIII, ст. 207—3.

[В одному з своїх листів (друкованому нижче під № XII) писав Куліш, що взяв „добре на цугундер наш Золотоверхий Вашого Безверхого“, себто Драгоманов Омеяна Огоновського. „Та й дурний же справді попуучий письменник, — писав Куліш, — і дурний і, яко піп, лукавнуючий“... Ці й далшні слова Куліша в його листі були відгомомом статті Драгоманова „Т. Шевченко в чужій хаті его імени“, що являлася рецензією на „Кобзаря“ Шевченка у виданні Наукового Товариства ім. Шевченка й під редакцією Ом. Огоновського. „Народ“, 1893, ст. 86—88 та 95—98].

407. Тиховський, П[авло]: На шляху до наукового видання Шевченкового „Кобзаря“. Інститут Тараса Шевченка. „Шевченко“, т. I. X. 1923, ст. 95—112.

408. Копержинський, Кость: Українське літературознавство і критика. „Україна“, кн. 28 (1923, кн. 3), ст. 113.

409. Багрій, А.: [про „Поезії“ — „Кобзар“ 1925 (1927), ред. Айзенштока і Плевако]. „Червоний Шлях“ 1928, № 9—10, ст. 137.

410. Ефремов, С.: Невідомі рядки Шевченка. „Шевченко“, збірн. I. Інст. Т. Ш-ка. 1928, ст. 3—6 [подає новознайдені чотири рядки з рукопису. „К.“ 1844 р. і описує придбаний ним рукописний збірник поезій Ш-ка, що у р. 1924 придбав автор з призначених рук].

1929.

411. Копержинський, Кость: Українське наукове літературознавство за останнє десятиліття. „Студії з історії України“ т. II. К. 1929, ст. XXI—III і окремо.

412. Новицький, Михайло: Новий автограф Шевченка. „Життя й Революція“ 1929, кн. 3, ст. 154—156 [автограф поезії „Огні горять, музика грає“, що подарував Вол. К. Трещина рукоп. відділові київ. філії Ін-ту Т. Шевченка].

413. Савченко, Федір: Листування О. О. Русова з Я. П. Полонським в справі споминок про Шевченка для празького видання „Кобзаря“. „Україна“ 1929, кн. 5—6 (34), ст. 95—100.

414. Балицький, Павло: Один з маловідомих „Кобзарів“ Т. Шевченка. „Бібліографічні Вісті“. 1929, № 2—3 (19—20). Київ, ст. 94—5 [про женецький „Кобзарь“ 1878 року].

415. Балицький, Павло: Перше повне видання творів Т. Шевченка [про вид. 1867 року в Львові, т.зв. К. Сухкевича]. „Життя й Революція“, 1929, кн. 3, ст. 156—158.

416. Оксман, Ю.: [рецензія на IV том вид. УАН.]. „Каторга й ссылка“, 1929, № 5 (54), ст. 180—1.

417. Кудрявцев, П.: Академічне видання Шевченкового „Журналу“. „Зап. Іст.-Філ. відділу ВУАН“, кн. 21—22, 1929, ст. 406—10.

418. Дорошенко, Вол.: Українознавство поза межами УСРР за рік 1927. „Україна“ 1929, кн. 3—4, ст. 118—120.

419. Вовк, Галина: Бібліографія праць Хв. Вовка. [Участь Хв. Вовка в празькому вид. „Кобзаря“ та у женецькому р. 1878]. „Укр. Бібліографія“ — вип. 3. К. 1929, ст. 10—11.

420. Русов, А. А.: Листи до Марка Вовчка [з Праги 1875 р.]. Твори Марка Вовчка, за ред. Ол. Дорошкевича, т. IV. К. 1929, ст. 454—8 і примітки до них, ч. 656 на ст. 602.

421. „Стара Громада“ до М. Драгоманова (кінець 1886). „Україна“, 1929, кн. 1—2, ст. 68—9, або „Архів Драгоманова“ I. ст. 298—9. 1938.

422. Повне зібрання творів Тараса Шевченка під загальною редакцією акад. Сергія Єфремова. Том третій. Листування. Текст. Коментарій. Редакція і вступне слово акад. Сергія Єфремова. Всеукраїнська Академія Наук. Комісія для видавання пам'яток новітнього українського письменства. Державне Видавництво України. (Харків) 1929. 8°, (24×16), ст. XXXV+(1)+1000+(3)+2 портрети+4 факсиміле. [Державний трест „Київ-Друк“, 8-ма друкарня].

Зміст: Од редактора, ст. V—VI; Сергій Єфремов: Шевченко в своєму листуванні, ст. XI+XXXV+(1); Листи Тараса Шевченка, ст. 1—208; Листи

до Тараса Шевченка, ст. 209—345; Коментарій до листів Шевченкових, ст. 347—952; М. Н[овицький]: Бібліографічні про листи до Т. Шевченка, ст. 953—63; Хронологічний покажчик листування (Шевченкові листи — листи до Шевченка), ст. 965—72; Абетковий покажчик листів Т. Шевченка, ст. 973; Абетковий покажчик листів до Т. Шевченка, ст. 974; далі покажчик імен та географічний.

[Том містить багато матеріалу до історії „Кобзаря“, зазначимо головніше: 1. „Ганусю сьогодні на-швидко скомпонував“ — ст. 377—8; 2. „Ще посилаю вам кацапські вірші своєї роботи“ — ст. 378—80; 3. „Невѣста“ — 380—2; 4. „Слиная красавица“ — ст. 382—3; 5. „Посилаю вам білети на „Гайдамаки“ — 383—4; 6. „Пришло „Черницю-Маряну“...“ ст. 390—92 та 408; 7. про Корсакова та його рецензію в „Маяку“ — ст. 397—99; 8. Лисенков Іван, видавець „Чигир. Кобзаря“, ст. 409—10; 9. Друге видання „Кобзаря“ — ст. 410—11; 10. „Гамалія“ — ст. 419—20; 11. „Тризна“ — ст. 436—7; 12. „Кобзарь“ 1860 р. в власність А. Козачковського — ст. 557; 13. „Наймичка“ — ст. 745—47; 14. „Неофіти“ — ст. 757—8; 15. Кожанчиков Д. Ю. — ст. 812; 18. „Кобзарь“ 1859 р. — ст. 818; 19. гонорар Шевченка в „Хаті“ — ст. 825; 18. „Мені розрішено друкувати“ — ст. 849—53; 19. Симиренко П. Ф. видавець „Кобзаря“ 1860 р. — ст. 869—71; 20. „Кобзарь“ 1860 р. — ст. 877—8 і 9, 880—888—9, 922—23; 21. Корсун, О. О. — ст. 945—8].

422. Шамрай, А.: Харківська школа романтиків. Т. I-й. Редакція, вступні статті й примітки... ДВУ. Х.-К. [Лист Л. Боровиковського до І. Срезневського [неопублікований досі] від 24.V. 1840... „Особенно хвалять журнали вышедшей недавно „Кобзарь“ — не знаю чей...“] Т. І. 1930, ст. 247.

Том III-й, ст. 332. Лист М. Костомарова до І. Срезневського від 6. XI. 1843 з Харкова [неопублікований]. [„...Вчора я промотав частину вечора на читання нового твору південно-руської літератури: Кобзарь п. Шевченка. Це книжечка в 12 долю аркуша, розділена на де-кілька епічних і ліричних, або, краще, епіко-ліричних песок, які всі виявляють, що автор володіє талантом, смаком, мовою і бідний лише віршом. Не дивлячись, одначе, на деякі тяжкості, потрібно віддати йому честь в тім, що він по можливості уникає багатословності, яке було досі ознакою всіх „співаків українських“. Жаль тільки, що автограф його „с ерыканьем“ (ст. 332)].

1930.

423. Возняк, Михайло: З приводу двадцятиліття „Кобзаря“ в редакції В. Доманицького. (Його листування з Ів. Франком). „За сто літ“, кн. пята. ДВУ. Х. 1930, ст. 272—304. [про видання Франка ст. 280, 281, 292, 294, 295, 297].

424. Москаленко, А.: Листування й журнал Шевченка. „Зоря“ [Дніпропетровське] 1930, ч. 2, ст. 23—25.

425. Савченко, Ф.: Відомості про Т. Г. Шевченка в неопублікованій кореспонденції Бодяньського. „Україна“ 1930, кн. 40, ст. 134 [про „Живописная Украина“, Спб. 1844] і ст. 135—7 [про „Тризна“ 1844 р.].

426. Миронець, Ів.: Новознайдені рукописна збірка творів Т. Г. Шевченка. Інст. Т. Шевченка, зб. „Шевченко“ т. І. ДВУ. 1930, ст. 297.

427. Дорошкевич, Ол.: Етюди з Шевченкознавства. Х.-К. 1930. ДВУ. [ст. 5—53: Сучасний стан шевченкознавства], а також в зб. „Шевченко“ т. II. 1930, ст. 337.

1931.

428. Багрій О(лекса), проф.: Шевченкова студія. „Шевченко“, т. II. Харків, 1931, 80, ст. 157—257 [2-ге видання видане по-українськи, більш як удвоє поширене та значно поправлене].

429. Багрій, О.: Доманицький jako дослідник та редактор Шевченка. „Шевченко“ т. II, 1931, ст. 203.

430. Мартос, П. І.: Епізоди з життя Шевченкового. Х. 1931, ст. 15—29 [про „Кобзарь“ 1840 р.].

431. Студинський, К.: Галичина і Україна. Х.-К. 1931, ст. 343. [Лист Ол. Барвінського до Дан. Танячевича з пол. 1868; Лист М. Бучинського до В. Навроцького, 4. IV. 1869; Лист В. Навроцького до М. Бучинського 7. IV. 1869; Лист О. Партицького до О. Барвінського з 1868 р. (лист 9-ий та 14-ий); Листи О. Терлецького до львівської громади [з жовтня 1867 та 6. VI. 1868]; Лист О. Терлецького до М. Бучинського з Відня 27. XII. 1875].

432. Білівець, М.: [рецензія на вид. „Кобзаря“ в ред. Айзенштока й Плевако р. 1930]. „Літ. Архів“ 1931, III—IV, ст. 203—6.

433. Сінько, Гнат: Звільнений від фальсифікації. „Вісті“ 1931, № 58, 10. VII.

434. Річицький, А.: Передмова до „Кобзаря“ ілюстр. вид. ДВОУ. Х.-К. 1931, ст. I—XI.

1932.

435. Безпалко, О. др.: Перше закордонне видання творів Т. Шевченка. „Книголюб“. Річн. VI. 1932, кн. I—

II (16), ст. 13. [опис видання „Новые стихотворения Пушкина и Шевченки“, Ляйпціг, 1859].

436. Дорошкевич, Ол.: Принципи організації тексту Шевченкової поезії. „Життя й Революція“ 1932, VI—VII, ст. 186—206.

437. Білецький, Л.: [рецензія на „Поезії“ — „Кобзар“ 1925 і 1927 рр. ред. Айзенштока і Плевако]. „Дзвони“, 1932, ч. 4, ст. 288.

1933.

438. Річицький, А.: Передмова та „Від редакції тексту“ у вид. „Кобзаря“ ілюстр. 1933, ст. III—VIII, 440 і Примітки, ст. 441—56.

439. Филипович, Павло: Шевченко і П. Семеренко. „Життя й Революція“ 1933, кн. 3, ст. 144—7 [про „Кобзарь“ 1860 р.].

440. Тарас Шевченко. Твори. Том I—III. За редакцією Ол. Дорошкевича. Література і Мистецтво. Харків 1933. [Видання сконфісковане радянською владою, як „націоналістичне“, текст його „спотворений ворожою рукою“].

1934.

441. Кирилюк, Є.: [рецензія на ілюстр. вид. „Кобзаря“ р. 1934]. „Життя й Революція“ 1934, кн. I, ст. 178—80.

442. Лотоцький, О.: „Сторінки минулого“, т. III. Варшава. 1934, ст. 129—43. [видання повного „Кобзаря“]; ст. 144—54 [В. М. Доманицький, зокрема про редагування ним повного „Кобзаря“, ст. 146—8].

443. Повне видання творів Тараса Шевченка. Український Науковий Інститут. Тарас Шевченко Том II. Поезії 1837—1842 рр. За редакцією Павла Зайцева. Варшава—Львів 1934; 80, (19,5×13), ст. 352+портрет. [З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові].

Зміст: Передмова, ст. 3—4; I Чигиринський Кобзар і Гайдамаки, ст. 5—130; II. Поезії ранньої доби (1837—1842), що не ввійшли до „Чигиринського Кобзаря“, ст. 131—176; III. Варіанти та уваги до тексту, ст. 177—208; IV. Пояснювальні статті, ст. 219—349.

444. Проспект Українського Наукового Інституту у Варшаві. Варшава, ст. 8... [„об'єктивно, науково зредероване видання творів Шевченка виконати можна лише в умовах свободного наукового дослід. Використовуючи відповідні з цього погляду можливості, певну частину сього великого завдання, в свідомості конечної необхідності, переймає на свої плечі Український Науковий Інститут у Варшаві, оскільки це досягнути можна

за нашої одірваності од рукописних джерел шевченкознавства. За недовідомістю для нас автографів поета, обмежуємо наше завдання до використання вже оголошених матеріалів, щоб створити нашим виданням об'єктивний ґрунт, на якому кожний новий матеріал був би лише дальшим послідовним доповненням основного вже виконаної праці... ст. 5.)]

445. Зайцев, Павло: Текст ранніх поезій Шевченка. Повне вид. УНІ. В. т. II, ст. 219—28, 1934.

446. Зайцев, Павло: Редагування тексту Шевченкових поезій. Повне вид. УНІ. В. т. II, ст. 211—18, 1934.

447. Зайцев, Павло: Перші три „Кобзарі“. I. „Кобзарь“ 1840 р., ст. 229—36; II. „Чигиринський Кобзарь і Гайдамаки“, ст. 237—41; III. „Кобзарь“ 1860 р., ст. 241—6; Повне вид. УНІ. В. 1934.

448. Antonowytch, M.: [рецензія] „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven“. 1934. Bd. X. H. 3—4, ст. 627—8.

449. Пеленський, Є. Ю.: [рецензія]. „Дажбог“, 1934, ч. 5, ст. 70 і ч. 6 (17), ст. 86.

450. E. K.: Zbirowe wydanie dzieł Szewczenki. „Biuletyn Polsko-Ukraiński“, 1934, № 44 (89), ст. 2—4.

451. [рецензія]: „Життя і Знання“, 1934, ч. II, ст. 334.

452. м. р. [Мих. Рудницький]: Повне видання Шевченка. „Діло“, 1934, ч. 239 (I. XI), ст. 5.

453. [рецензія]: „Тризуб“, 1934, ч. 41, ст. 13—14.

454. Яворівський, Євген: [рецензія]. „Новий Час“, 1934, ч. 280 (8. XI), ст. 2.

455. Тарас Шевченко. Поезії. Під редакцією А. А. Хвилі і Є. С. Шаблійовського. Вступна стаття А. А. Хвилі. Література і Мистецтво. Харків, 1934. 80, (23×16), ст. 426+(6) + портрет. [Друкарня ім. Фрунзе]. На обкладинці: Кобзар. Ст. 5—26; А. А. Хвиля: Великий демократ-поет революціонер].

456. Бутенко, Ф.: Новое издание „Кобзаря“. „Литературный Ленинград“, 1934, № 4 [рецензія].

457. Колесник, Петр: [рецензія]. „Известия“. Москва, 1934, № 222 (5. 470), (21. X).

458. Шевченко у 16 томах. Розмова з директором Українського Наукового Інституту О. Г. Лотоцьким. „Назустріч“. 1934, № 20, 15. X. Л.

459. Дорошенко, Вол.: Альма-нахи, що в них співробітничав Шевченко. Повне вид. УНІ. В. 1934, т. II, ст. 250—57.

460. Зайцев, П. — Ів. Дубиць-

кий: Варіанти та уваги до тексту, упорядкував... Повне вид. УНІ. В. т. II, ст. 179—208, 1934.

461. Каганович, М.: Як українські націоналісти фальсифікували Тараса Шевченка. „Вісті“. К. 1934, № 7, 8. I.

1935.

462. Владимирский, Г.: Контроль над поэтом. „Литературный Донбас“. Сталіно, 1935, № 8—9 [ст. 115—6: про „Кобзар“ 1860; ст. 118—20: про „Кобзар“ 1867 р.; ст. 120—2: про „Кобзар“ 1876 р.; ст. 122—4: про „Кобзар“ 1883 р.; вид. Балашева з ред. В. Беренштама; ст. 133—4 про „Кобзар“ 1907 р. Доманицького].

463. Айзеншток, І.: Судьба литературного наследия Т. Г. Шевченка. Обзор... „Литературное Наследие“ 1935, кн. 19—21, ст. 419—484. Ленинград.

[„...Класовая борьба навкруг его литературного наследия, особенно „Кобзаря“...]

...„Такого Шевченка, нашего Шевченка мы узнаем лишь теперь, смывая с него накопившееся десятилетиями напластования либеральной ретуши, „скромных“, но многозначительных умолчаний, националистических искажений и злостных передержек всего того, что исподволь создавало обычное и очень мало похожее на действительность читательское представление о Шевченко“... (ст. 419).

...„В сущности предстоит заново пересмотреть и проверить абсолютно все проблемы, связанные с Шевченко, — даже те, которые считались окончательно решенными; предстоит ввести „борьбу за Шевченка“ в новый фазис, развернуть активную борьбу за марксо-ленинское шевченкознавство“ (ст. 424). „...Настоящая статья является попыткой проследить эту борьбу на материале собственно литературного наследия украинского поэта (ст. 426)... „легенда о глумлении русской критики в целом над первым опытом поэта“ (ст. 427). „Кобзар“ Цветковского... (ст. 431)... „о „приятелях“ и „друзьях“ и их „двурушническая подлая роль“ „в деле сохранения и публикации лит. наследия Ш-ка (ст. 446). Видання „Киев. Ст.“ 1883 р. і стаття С. Єфремова, „как ответ на классовой заказ кулацко-буржуазного „народолюбства“ — новые хлопоты и „работа В. Доманицкого над созданием буржуазно-националистического канона „Кобзаря“ (ст. 449)“... „Однако ни один из исследователей не определил классового, буржуазно-националистического характера всей работы Д., не отме-

тил, що все „текстологические“ его ошибки вызваны в действительности выполнявшимся им классовым заданием; лишь в настоящее время, в процессе работы над академическим изданием сочинений Ш-ка, удалось вскрыть в полном ее объеме националистически - фальсификаторскую роль Д.... (ст. 450—51). „...Основным методологическим критерием для Д. так. образом, являлись владевшие им националистические тенденции и стремление не портить отношений с властями предрержащими из-за слишком вольных выражений „Кобзаря“, а также собственное эстетическое чувство исследователя... Праця Зайцева р. 1914 та Єфремова-Новицького 1927 р. „...тщательный анализ вскрывает буржуазно-формалистическую основу обоих принципов, — во втором случае с довольно ощутительной примесью зоологического национализма“... (ст. 458).

Текст „экземпляра Цветковского“: „...текст тщательно пригтовленной Шевченком к печати „Поезії Т. Ш.“ (1858) „...Можно ли однако безоговорочно принять за канонический и этот последний текст (как то предлагает, напр., О. Дорошкевич)? Мы на этот вопрос ответим отрицательно, учитывая, что Шевченко, подготавливая свои произведения к печати и естественно ожидая жестоких придинок цензуры, сам редактировал соответственным образом некоторые места, отбрасывая или смягчая все, что, казалось ему, могло бы обратить на себя внимание цензора. И наиболее правильным будет, думается, взять за основу (условно) текст 1859 г., внести в него те поправки, изменения и дополнения из других авторитетных источников, которые наиболее будут соответствовать историческому, марксистско-ленинскому пониманию Шевченка; инными словами, за один из решающих моментов в установлении Ш-го канона мы должны принять, откинув всякие формальные и формалистические принципы, принцип классовой значимости в эриантов...“ (ст. 459)].

464. Костенко, Анатолий: Рік роботи Інституту Т. Г. Шевченка. „Червоний Шлях“ 1935, № 4, ст. 167—73.

465. Сінько, Г.: Дещо про рукописну спадщину Шевченка. „За Марксо-Ленінську Критику“ 1935, № 2—3, ст. 19—23.

466. Сінько, Гнат: Викорінити націоналістичне спотворення рукописної спадщини Шевченка. „Червоний Шлях“ 1935, кн. 3, ст. 155—63.

467. Галайчук, Я.: Перший том

академічного видання творів Т. Шевченка. „За Марксо-Ленінську Критику“, № 6, 1935.

468. [рецензія на „Поезії“ 1934, за ред. А. Хвилі і Є. Шаблювського]. „Комуніст“ (Київ) 1935, ч. 58 (4731), (2. III).

469. Недзвідський, А.: [рецензія на „Поезії“ 1934]. „Літературний Жовтень“ 1935, кн. 1—2, ст. 67—70.

470. [рецензія на „Поезії“ 1934]. „Пролетарська Правда“ 1935, № 88 (3990), (16. IV).

471. Поправки в текст поеми „Гайдамаки“, що їх власноручно зробив Шевченко в примірнику „Кобзаря“ 1860 року, який належав Ю. Ю. Цвітковському [примірник зберігається нині в рукописному відділі Інституту Шевченка], додано до вид.: Шевченко Т. Г. „Гайдамаки“, поема. Вступні статті та примітки К. Гуслистою та Ю. Йосипчука. В-во Українська Академія Наук. Київ, 1935. Ст. 148—50.

472. Поправки в текст поеми „Гайдамаки“, що їх власноручно зробив Шевченко в примірнику „Чигиринський Кобзарь“ і „Гайдамаки“ 1844 р. [Примірник зберігається в Інституті Шевченка]... додано до вид. „Гайдамаки“ УНА, 1935, ст. 140—47.

473. Айзеншток, І.: Неизданные письма Т. Г. Шевченка. Сообщение... „Литературное Наследие“ 1935, кн. 19—21, ст. 558—64. [2 листи до Филиппа Николаевича Королева + конверт до його: І. СПб. 22 мая 1842. П. Ноябрь 18—1842 та конверт: августа 14. 1846 зберігаються в „Государственном Литературном Музее“, Москва. Вступили от наследников А. Н. Пипина].

474. Тарас Шевченко. Повне зібрання творів під редакцією В. П. Затонського, А. А. Хвилі, Є. С. Шаблювського. (Видання ювілейне. 1914—1934). Том перший. Поезії 1838—1847. Державне Літературне Видавництво. (Київ 1935), вел. 8°, (26,5×19), ст. 654+(1)+15 табл. [Книжкова ф-ка Партвидаву ЦК. КП(б)У. Київ].

Зміст: А. Хвіля: Великий демократ, поет-революціонер, ст. 3—127; Поезії, ст. 129—532; Варіанти, ст. 535—96; Примітки, ст. 597—647.

475. Костенко, А. і Я. Галайчук: Велика перемога [з приводу виходу вид. ч. 474]. „За Марксо-Ленінську Критику“ 1935, кн. 6, ст. 54—86.

476. Пронь, Г.: Справжній Шевченко [те саме видання]. „Літерат. Газета“, 1935, № 13, (24. III), ст. 1.

477. Сінько, Г., Костенко, А.: Об академическом издании произве-

дений Т. Г. Шевченка. „Под Марксо-Ленинским Знаменем“ 1935, кн. 2 (6), ст. 171—4.

478. Сінько, Г., Костенко, А.: Про академічне видання творів Т. Г. Шевченка. „Під Марксо-Ленинським Прапором“, 1935, кн. 2 (6), ст. 140—3.

479. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том III. Поезії 1843—47 рр. За редакцією Павла Зайцева. Український Науковий Інститут. Варшава—Львів 1936, 89, (19,5×13), ст. 334+(2)+портрет. [З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові].

Зміст: Передмова, ст. 3—4; далі: Третє літа; Другий Кобзар; В казематі; П. Зайцев: Варіанти та примітки до тексту, ст. 198—262. Пояснювальні статті, ст. 265—334.

480. Зайцев, Павло: Текст поезій Шевченка від 1843 р. до заслання. Повне вид. УНІ. В. 1935, т. III, ст. 265—69.

481. Зайцев, Павло, Ів. Дубицький: Варіанти та примітки до тексту III тому Повного вид. УНІ. В. 1935, ст. 198—262.

482. м. р. (Мих. Рудницький): Новий том зібраних творів Шевченка. „Діло“ 1935, ч. 343 (23. XII), ст. 3.

1936.

483. [Гор] Л[оський]: [рецензія на т. III-й Повн. вид. УНІ. В.] „Новий Час“ 1936, ч. 8 (12. I), ст. 7. Львів.

484. [рецензія на III том Повн. вид. УНІ. В.], „Biuletyn Polsko-Ukrainiski“, 1936, № 44 (143), ст. 33.

485. Сірополко, Ст.: [рецензія статті Айзенштока „Судьба лит. наслідства Т. Ш-ка“, „Новий Час“, 1936, ч. від I. III. Львів.

486. Пеленський, Є. Ю.: Повне видання творів Т. Шевченка. „Новий Час“ 1936, ч. 54 (9. III), ст. 6.

487. Дорошенко, В.: Повне видання творів Т. Шевченка. „Життя і Знання“, 1936, ч. 3 (102), ст. 92—3 (про томи 2, 3, 6, 7, 11. Повн. вид. УНІ. В.).

488. Вірші О. С. Пушкіна і Т. Г. Шевченка, видані в 1859 році за кордоном. „Літер. Газета“ № 49, 1936, 23. X. К.

1937.

489. Беренштам, В.: Листи до М. Драгоманова. Архів Драгоманова, т. I. Варшава 1937. [а] ст. 53: лист 9.IV. 1876; б) ст. 66—7: лист 8.IX. 1876; в) ст. 80—1: лист 17.I. 1877. про видання „Кобзаря“ 1876 р.].

490. Лотоцький, О.: Поезії Т. Шевченка під російською цензурою. Повне вид. УНІ. В. т. IV, ст. 370—90.

491. Повне видання творів Тараса Шевченка. Том IV. По-

езії 1847—1850 рр. За редакцією Павла Зайцева. Український Науковий Інститут. Варшава—Львів 1937, 89, (19,5×13), ст. 394+портрет. [З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові].

Зміст: Передмова, ст. 3—4; далі: Невольничка Муза; Уривки та відмінні редакції деяких поезій; Варіанти та примітки до тексту; Пояснювальні статті, ст. 341—90.

392. Зайцев, Павло: Текст поезій, написаних Шевченком на заслання. Повне вид. УНІ. В. т. IV, ст. 341—48, 1937.

493. Зайцев, Павло: Варіанти та примітки до тексту „Поезії 1847—1850 рр.“. Повне вид. УНІ. В. 1937, ст. 267—338.

494. Дорошенко, Вол.: Нові видання Шевченкових творів. „Новий Час“ 1937, ч. 97 (6. V), ст. 4.

495. [рецензія на т. IV Повн. вид. УНІ. В.] „Тризуб“ 1937, ч. 23—24 (13. VI), ст. 28.

496. Дорошенко, В.: Повне видання творів Т. Шевченка. „ЗНТШ“ т. 150 (1937), ст. 290—2 [про томи: 2, 3, 5, 11 і 14].

497. Дорошенко, В.: Найкраще видання Шевченкових творів. Інформаційний огляд. „Новий Час“ 1937, чч. 56 (15. III) і 16 (29. III).

498. Сірополко, Ст.: Ювілейне видання творів Т. Шевченка на Сов. Україні. „Діло“ 1937, ч. 52 (10. III), ст. 3—4, фейлетон [про I-й том вид. 1935 УАН.].

499. Русова, С.: Мої спомини. 1937, вид. „Хортиця“, Львів, ст. 57—60.

500. Житецький, П.: Лист до М. Драгоманова 13. I. 1876. „Архів Драгоманова“ т. I. Варшава 1937, ст. 131. [про купівлю в братів Шевченка права на видання творів Шевченка].

501. Лист М. Костомарова до М. Драгоманова з 9. I. 1877 подав з автографу Г. Лазаревський. В 1-му томі. „Архів Драгоманова“. Варшава, 1937, ст. 376—7.

502. Дорошенко, Вол.: Примітки Вол. Антоновича до Шевченкового „Кобзаря“ [1893 р. вид. Ом. Огоновського]. Прага. 1937, вел. 8^о, ст. 12 [на окладинці — 1938].

503. Новые (sic!) стихотворения Пушкина и Шавченки (sic!). Лейпциг, Вольфганг Гергард. Leipzig, Wolfgang Gerhard. 1859. (Державне Літературне Видавництво УРСР. Харків 1937), 8^о, (17. V., XII. 5), ст. 43+(1)+(2). [Друкарня ім. М. В. Фрунзе]. Фотоскопія видання 1859 року.

504. В. Д[орошенко]: Невдала

демонстрація. „Українська Книга“, 1937, IV—V, ст. 118—19. Львів.

505. Тарас Шевченко. Повне зібрання творів. (Видання ювілейне. 1814—1934). Під редакцією В. П. Затонського та А. А. Хвилі. Том другий. Поезії 1847—1861. Державне Літературне Видавництво. (Харків 1937), вел. 8^о, (26,5×19), ст. 614+(2)+21 табл. [Друкарня ім. Фрунзе Держлітвидаву. Харків].

Зміст: Поезії, ст. 1—387; Варіанти, ст. 389—479 і 559—603; Від редакції, ст. 483—6; Примітки, ст. 487—557.

Тут вперше надруковано було новознайдених чотирі рядки Т. Шевченка:

„Тихе поле аж хрокнуло [помилково надруковано: крикнуло]

Аж заридало, потряслося,

Тугу-журбу та ту неволю,

Чи землю руську пронесло...“

(ст. 468) та варіант „І золотої й дорогої“ („Мені, щоб знали ви не жаль, за „Малою книжкою“ (ст. 430).]

1938.

506. Тарас Шевченко. Твори. Кобзарь. Том III. Поезії російською мовою. Переклав Василь Шурат. „Українська Бібліотека“. Видає Філологічна Секція Наукового Товариства імені Шевченка. Том IX. Львів 1938, 8^о, (20×13), ст. VIII—64. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

Зміст: [В. Сімович]: Передмова, ст. V—VIII; Сліпа, ст. 1—30; Із драми „Микита Гайдай“, ст. 31—43; Поминок [Тризна], ст. 44—58; [В. Сімович]: Дещо про Шевченкові поезії російською мовою, ст. 59—64.

507. Русова, С.: Життя українського ідеаліста кінця XIX в. О. Русова. „Студії з поля суспільних наук і статистики“, т. V, 1938, ст. 109—110. Львів.

508. Русов, О.: Лист до О. Огоновського. „Студії з поля суспільних наук і статистики“, т. V, ст. 77—9, 1938. Львів.

1939.

509. Возняк, Михайло: Автограф Шевченка в альбомі Марусі Селецької. „Новий Час“. Літ.-Наук. Додаток. 1939. III.

510. Богацький, Павло: Фальсифікатори Шевченка. „Сьогочасне й Минуле“ 1939, III—IV, ст. 52—63.

511. Тарас Шевченко. Повне видання творів. Том XVI. Бібліографія. Показчик видань Шевченкових творів та спис бібліографічних праць про Шевченка. Зібрав і впорядкував Володимир Дорошенко. Український Науковий Інститут. Вар-

шава—Львів. 1939. 8^о, VIII+355+(2)+табл. (19,5×13). [З друкарні Наукового Товариства Шевченка у Львові].

Зміст: Передмова, ст. III—VIII; Бібліографічний показчик Шевченкових творів. Від упорядчика, ст. 3—9; Скорочення, вжиті в показчику, ст. ст. 15—268; II. Знімки (фототипії) з Шевченкових рукописей. 1. Оригінальні твори, ст. 269—275; 2. Чуже, переписане чи підписане Шевченковою рукою, ст. 276; III. Фальсифікати й перерібки Шевченкових творів, ст. 277; IV. Чужі твори приписувані Шевченкові, ст. 278—281; Доповнення, ст. 282—285; V. Річевий показчик видань, ст. 287—291; VI. Абетковий показчик творів, ст. 293—303; VII. Абетковий показчик осіб, видавництв, часописів, міст та ілюстрацій, ст. 304—322; Errata, ст. 323—24. Статті: Шевченко в цифрах, ст. 327—343; Бібліографія Шевченкознавства. (Огляд показчиків), ст. 345—355; Зміст, ст. 357—8.

512. Романенчук, Б.: [рецензія на XVI т. Повн. вид. УНІ. В.], „Сьогочасне й Минуле“, 1939, кн. III—IV, ст. 190—1.

513. Г[натишак], М.: За рік—сто-ліття „Кобзаря“, „Мета“ ч. 10. 1939. І.

514. Дорошенко, Вол.: Т. Шевченко в цифрах. „Діло“ № 56 (1546), (12. III), 1939. Львів.

515. Дорошенко, Вол.: [рецензія на „Повне зібрання творів“ т. I і II під ред. В. Затонського...], „Сьогочасне й Минуле“, 1939, кн. III—IV, ст. 179—182. [контрамінований текст... доволіні переміни... невикористання всіх варіантів... невміле читання текстів Ш-ка... редакція пильнувала не того, щоби дати об'єктивне наукове видання III. поезій, як за всяку ціну зробити Ш... щирим приятелем москалів і жидів... коментарі мають тенденцію: оплюгавити все українське, а вславити „рос. демократію“... намагання зробити Ш-ка москвофілом...]

516. Тарас Шевченко. Повна збірка творів в п'яти томах, під редакцією О. Є. Корнійчука, П. Г. Тичини, М. Т. Рильського, Ф. А. Редька, Д. Д. Кониці. „Державне Літературне Видавництво“. Академія Наук УРСР. Інститут укр. літератури ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 1939, 8^о, (20×13,5). Том I. Поезії, ст. XXVI+(1)+424+(2)+4 табл.+1 портрет. Том II. Поезії, ст. 405+(2)+5 таблиць+1 портрет. Том III. Повісті, ст. XXXIX+(1)+400+(2)+(2)+4 табл. Т. IV. Повісті. Драматичні твори, ст. 546+(1)+(1)+(2)+4 табл.+1 портрет. Том V. Щоденник, ст. XXXV+(1)+319+(1)+(1)+(2)+5 табл.+1 портрет.

[Принципи видання зясовані у вступі „Від Редакційної Колегії“, яким починається I том, ст. V—XI]. „Сьогочасне й Минуле“ 1939, кн. III—IV, ст. 186—89.

517. Сімович, Василь: [рецензія на видання]: Тарас Шевченко, Кобзар, повна збірка поезій. Академія Наук УРСР. „Інститут укр. літератури ім. Т. Шевченка“. Редакційна колегія: О. Є. Корнійчук, П. Г. Тичина, М. Т. Рильський, Ф. А. Редько, Д. Д. Копиця, відп. редактор акад. О. І. Білецький. Вид. ювілейне 1814—1939, до 125-річчя з дня народження. Полотняна оправка [з витисками та орнаментом і форзацом роботи В. Кричевського, 31 ілюстрація. І. Іжакевича, портрет [кольорова репродукція] І. Рєпіна. „ДЛВ“. К. 1939, ст. 752+XXVIII (20×26)]. „Сьогочасне й Минуле“ 1939, кн. III—IV, ст. 182—6.

[...„треба сказати, що до своєї роботи Редакційна Колегія поставилася дбайливо. Правда, згодиться з підходом її до вибору самих текстів — важко. Важко тому, по редактори поставили за мету вибрати той текст до друку, що, мовляв, „найближчий до волі автора“. Але тут не все буде ясно, яка була „воля поета“, коли він які вірші скорочував, чи переправляв, то з якої причини він це робив: чи були це вимоги цензури, чи вимоги естетики, поетичної міри, чи які інші. І чому в одних випадках скорочення чи переправи вірша, чи скреслення [н. пр. кінець поеми „Чернець“] воля поета, а в інших — не його воля, а воля якихось „друзів“, що ніби-то, редагуючи та припасовуючи до своїх панської-націоналістичних уподобань і царської цензури“... „затушковували огненну силу його“ (ст. VII). Коли так трактувати справу, то можна набрати вражіння, що прийнятий текст редакторів підходить не так до волі Ш-ка, як більш до волі редакторів, чи — краще сказати — до світогляду, яким „підтушковують“ Шевченка. Такий підход створює контамінований текст, і з таким текстом у цьому виданні нам треба рахуватися. А якщо так, то це видання не наукове, а загально-доступне, популярне... „Але... Редактори вклали до цього видання багато праці. І у виборі текстів поступали оглядно, а за основу брали автографи поета, а як автографів не було, то першодруки, поправлені рукою Ш-ка, але ж не дали варіантів, і вірити їм на слово не можна... Додатною стороною є: наголоси... хроно-

логічний порядок поезії... (ст. 183—84)].

516. Романченко, Ів.: І. Автографи Т. Г. Шевченка: І. Думка „Тяжко-важко в світі жити“... [цікавий тим, що дає точну дату написання поезії: „Гатчина 2 ноября 1838 року“], ст. 5). І. Автограф (без поправок). „Пісня каравульного у тюрьми изъ драмы „Невѣста“... [т. ч. здогад акад. С. Єфремова, що Шевченкові належить вірш „Три дара“, підписаний в „Молодику“ 1843, кн. І. „„Руель“*) тепер відпадає, бо знайдено автентичну Ш-ву пісню, що була ним послана 1841 р. в листі до Квітки-Основ'яненка.

2. Рецензія на вміщені в „Молодику“ 1943 р. Ш-ові поезії—в „Маяку“, т. XIII, кн. XXV, гл. IV, розд. „Новья книги“.

3. Дарственные автографи Шевченка.

4. „Кобзарь“ И. М. Лазаревского, ст. 14—21. Страницы из „Кобзаря“ 1860 с цензурными купюрами, вписанные рукою Лаз-го. [Думи, мої, Причинна, Гайдамаки, Псалми Давидові, До Основ'яненка, Тарасова ніч, Катерина, Кобзарський гостинець)]. „...напевне Ш-ко лагодив повний Кобзар з цензурними купюрами до якогось нового видання і то можливо закордоном... „Однако не все цензурные купюры были восстановлены...“ „Лазий“, причисывал“ текст Ш-ка...“ Всесоюзная Библиотека им. В. И. Ленина. Записки Отдела Рукописей. Випуск V-й. Т. Г. Шевченко. Редакция Н. Д. Мещерякова. СОЦЕК ПИЗ. Москва. 1939, стор. 74.

519. Зайцев, Павло: Незнані матеріали про Шевченка й інших укр. письменників [реферат книги]. „Сьогочасне й Минуле“ 1939, кн. III—IV, ст. 178—182.

520. До 125-ліття з дня народження. Тарас Шевченко. Повне зібрання творів в 10 томах. Редакційна Колегія: акад. О. Білецький, О. Гелпнер, Д. Копиця, О. Корнійчук, С. Маслов, О. Попов, Д. Редько, М. Рильський, П. Тичина. Київ. В-во Академії Наук [лівий титул]. [правий титул]: Академія Наук УРСР. Інститут української літератури ім. Шевченка. Тарас Шевченко. Том перший (поезії 1837—1847). 1939. В-во АН. УРСР.

Зміст: [після титулів автопортрет 1840 р. Від Редакційної Колегії,

*) Листування. ВУАН. 7. III. 1929. Коментарій ст. 378—380.

ст. V—IX; далі основний текст поезій, інших редакцій та варіантів, ст. 3—552; вступні зауваження та примітки, ст. 553—587; алфавітний покажчик творів, ст. 599—600; Список ілюстрацій, ст. 601 [16 ілюстрацій], Зміст книги, ст. 603—5.

521. [Якубський, Б.] редактор I і II томів ювілейного видання творів Т. Ш-ка АН. р. 1939 [Від Редакційної Колегії, ст. V—IX, т. I“... включено ряд новознайдених творів поета, а також ряд творів, що видавалися в спотвореному вигляді... в автентичному перевіреному вигляді, не „застосовуючи хитроумні псевдонаукові принципи нібито „останньої редакції“].

522. [Якубський, Б.]: Вступні зауваження. Т. I-й, ст. 555—62. Видання АН. 1939 [опис автографів та видань з поправками рукою Ш-ка, якими користувалась редакція видання].

523. Геппнер, М.: Рукописна спадщина Т. Г. Шевченка. „Пам'яті Т. Г. Шевченка. „Збірник статей до

125-ліття з дня народження 1814-1939 Вид. А. Н. УРСР. Київ 1939, ст. 311-12.

1940.

524. Кирилюк, Євг.: Сто років великої народної книги. „Радянська Література“ 1940, № 3 (перегляд перших рецензій рос. журналів на „Кобзарь“). Автор розшукав їх сім [твердить, що досі були знані тільки чотири] [порівняй: Филипович, П. — Забуті рецензії сорокових років на Шевченкові твори. „Україна“ 1930, кн. 40]. З них чотири виключно прихильні, три — „при загальному ворожому ставленні до укр. мови і літератури не могли заперечити виключного таланту поета. Подана також історія видань перших „Кобзарів“ та ставлення Квітки до Ш-ка [прокоментований його лист з 26. X. 1840].

525. Романенчук, С.: Літературні роковини 1940 р. [100-ті роковини появи Шевченкового „Кобзаря“]. „Ілюстровані Вісті“. 1940. Краків, ч. 5 (вересень). Рік 1, ст. 9—10. 30. IV. 1941.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ СТАТЕЙ

- Айзёншток, І. — 323, 327, 339, 345, 351, 384, 401, 463, 473.
 Александров, А. — 88.
 Антонович, М. — 448.
 Багрій, О. — 329, 330, 353, 409, 428, 429.
 Балицький, П. — 392, 414, 415.
 Барвінський, Ол. — 96, 97, 257, 266.
 Батуринський, В. — 236, 237.
 Безпалко, О. — 435.
 Беренштам, В. — 489.
 Белінський, В. — 13, 22.
 Біднов, В. — 363.
 Білецький, Л. — 319, 437.
 Білецький, О. — 520.
 Білівець, М. — 432.
 Білоус, М. — 179.
 Богацький, П. — 341, 362, 366, 379, 388, 510.
 Богданова, Н. — 398.
 Буда, С. — 373.
 Буревій, К. — 355.
 Бутенко, Ф. — 456.
 Вашкевич, Г. — 174.
 Вировий, Є. — 360, 361, 368, 397.
 Владимирский, Г. — 462.
 Вовк, Ф. — 115.
 Вовк, Г. — 419.
 Возняк, М. — 271, 290, 394, 395, 406, 423, 509.
 Вороний, М. — 256.
 Г. М. — 513.
 Гадзинський, В. — 355, 402.
 Галайчук, Я. — 467, 475.
 Галка, І. — 3, 99.
 Геппнер, М. — 523.
 Гнатюк, В. — 191.
 Гординський, Я. — 283.
 Гребінка, Є. — 11.
 Григорьев, А. — 64.
 Грушевський, М. — 193, 228.
 Грушевський, О. — 300.
 Гуслистый, К. — 471.
 Данилов, В. — 324.
 Диканський, В. — 301.
 Добролюбов, Н. — 63, 67.
 Доманицький, В. — 203, 207, 209, 210, 213, 215—217а, 223, 224, 242, 244, 251, 262, 263.
 Дорошенко, В. — 328, 335, 340, 418, 459, 487, 494, 496, 497, 502, 504, 511, 514, 515.
 Дорошенко, Д. — 206, 320, 338, 378.
 Дорошкевич, О. — 389, 427, 436, 440.
 Драгоманов, М. — 101, 106а, 113, 115, 120, 124, 127—133, 135, 136, 138, 142, 143—145, 147, 148, 170, 186, 218, 380.
 Дубицький, І. — 460, 481.
 Дюранд, Е. — 111.
 Е. К. — 450.
 Евецький, Ф. — 23.
 Єфремов, П. — 386, 390.
 Єфремов, С. — 181, 204, 241, 252, 265, 272, 276, 287, 292, 306, 382, 383, 387, 410, 422.
 Житецький, Г. — 372.
 Житецький, П. — 235, 500.
 Забіла, Я. — 234.
 Зайцев, П. — 279, 283, 285, 294—296, 304, 309, 310, 343, 443, 445—447, 460, 479, 480, 481, 491, 492, 493, 519.
 Заклинський, Р. — 385.
 Залозний, П. — 232.
 Затонський, П. — 474, 505.
 Зеров, М. — 321, 350.
 ZZZ. — 106.
 Йосипчук, Ю. — 471.
 Каганович, Н. — 461.
 Калишевський, А. — 226.
 Камінський, О. — 125.
 Карський, Е. — 229.
 Кирилюк, Є. — 441, 524.
 Китченко, Ф. — 14.
 Колесник, П. — 457.
 Комарів, М. — 201.
 Кониський, О. — 165, 173, 175, 177, 178, 183, 185, 187.
 Копержинський, К. — 408, 411.
 К-рський, М. — 199.
 Корнійчук, О. — 516.
 Корсаков, П. — 4.
 Коряк, В. — 326, 346.
 Костенко, А. — 464, 475, 477, 478.
 Костомаров, М. — 3, 41, 98, 105, 501.
 Кримський, А. — 371.
 Кудрявцев, П. — 417.
 Куліш, П. — 55, 393.
 Лепкий, Б. — 303, 311—317.
 Лобода, А. — 349.
 Лоський, І. — 483.
 Лотоцький, О. — 377, 442, 490.
 Лукич, В. — 157, 159, 166.

- Луців, Л. — 365, 381.
Любов, І. — 233.
- Маковей, О. — 253, 258.
Ман — 192.
Мартос, П. — 81, 430.
Марковський, М. — 403.
Матушевський, Ф. — 260, 286.
Машкин, А. — 325.
Микішин, М. — 105.
Мельников, Л. — 284.
Мировець, В. — 207.
Миронець, І. — 426.
Міяковський, В. — 307.
Могилянський, М. — 250.
Мончаловський, О. — 168.
М. П. — 58, 357.
Мордовців, Л. — 56.
Москаленко, А. — 424.
Мякотин, В. — 404.
М. W. — 65.
- Науменко, В. — 158, 208, 299.
Недзвідський, А. — 469.
Недоборовський, З. — 172.
Новицький, М. — 331, 337, 356, 359,
374, 382, 383, 412.
Новицький, О. — 259, 278.
- Огоновський, О. — 161—164, 171.
Оксман, Ю. — 405, 416.
Оленин, М. — 231.
- Павлик, М. — 109, 114, 119а, 126, 139,
140, 141, 149, 156.
Паночіні, С. — 305, 370.
Партицький, О. — 102, 122.
Пеленський, Є. Ю. — 449, 486.
Перетц, Л. — 400.
Плевако, М. — 336, 345, 367.
Плеханов, Г. — 146.
Полонський, Я. П. — 104.
Призов, І. — 90.
Пронь, Г. — 476.
- Ригельман, Н. — 42.
Річицький, А. — 352, 434, 438.
Романенко, І. — 518.
Романенчук, Б. — 512, 525.
- Романчук, Ю. — 182, 189, 200, 238,
247, 261, 267—270.
Русова, С. — 364, 399, 499, 507.
Русов, О. — 110, 205, 225, 291, 420
508.
Рудницький, М. — 452, 482.
Рябінін-Скляревський, О. — 396.
- Савченко, Ф. — 413, 425.
Сімович, В. — 195, 196, 318, 506, 517
Сінько, Г. — 433, 465, 466, 477, 478.
Сірополко, С. — 485, 498.
Славінський, М. — 255.
Совінський, Л. — 61.
Станиславський, В. — 354.
Стара Громада — 421.
Стебницький, П. — 227, 298, 332.
Стешенко, І. — 293.
Стороженко, М. — 176, 248.
Студинський, К. — 342, 431.
Сумцов, М. — 220.
- Тисяченко, Г. — 302, 348, 375.
Тиховський, П. — 407.
Тихорський, Н. — 17.
Тіунський, В. — 31, 38.
Томашівський, С. — 245.
Тургенів, С. — 104.
- Филипович, П. — 308, 333, 358, 439.
Франко, І. — 46, 137, 150, 154, 155,
202, 230, 240, 243, 254.
- Хвиля, А. — 455, 474, 505.
- Чалий, М. — 123.
Червононорус — 160.
Черний, А. — 246.
Чужбинський, А. — 54.
- Шадлун, М. — 219.
Шамрай, А. — 422.
Шунгуров, Н. — 180.
- Шурат, В. — 506.
- Яворівський, Є. — 454.
Яковенко, В. — 263, 264.
Якубовський, Ф. — 347.
Якубський, Б. — 521, 522.
Я. Т. — 62.
Яшек, М. — 322, 344, 369, 376.
-

1218
В.

0780 П. ОЗЕРЕНКО
СЮ. 9 87
ЛС
АІНСЬКА КНИГОЗНАВЧА

И 60.423

Р

Виходить за редакцією
Євгена Ю. Пеленського

Бг я 196
Ш-379

Досі вийшли:

1. Михайло Возняк: До історії видань Квітчиної „Марусі“.
  2. Петро Зленко: Приватні бібліотеки на Україні. Історичний нарис.
  3. Аркадій Животко: Журнал „Основа“ (1861 — 1862).
  4. Володимир Дорошенко: Женевські видання Шевченкових поезій.
  5. Павло Богацький: „Кобзар“ Т. Шевченка за сто років (1840—1940). Бібліографічний покажчик.
  6. Богдан Романенчук: Бібліографія українських видань у Великонімеччині за час війни (1939—1941).
-